

Maandstatistiek van de bevolking

Jaargang 50 – juni 2002

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2001–2002	= 2001 tot en met 2002
2001/2002	= het gemiddelde over de jaren 2001 tot en met 2002
2001/'02	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2001 en eindigend in 2002
1991/'92–2001/'02	= boekjaar enzovoort, 1991/'92 tot en met 2001/'02

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Ontwerp omslag

WAT Ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2002.
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten
Abonnementsprijs: € 109,50
Prijs per los nummer: € 12,50
Kengetal: B-15
ISSN 0024-8711

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Artikelen

Gehuwden leven het langst	4
Oorzaken van de vergrijzing in de afgelopen vijftig jaar	9
Demografische ontwikkeling van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland	13

Jaarcijfer

Bevolkingsstatistieken in StatLine	18
------------------------------------	----

Maandcijfers april 2002	21
--------------------------------	----

Bevolking, stand en dynamiek	22
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)	22
Overledenen naar leeftijd en geslacht	23
Buitenlandse migratie naar geboorteland	24
Asielaanvragen naar land van nationaliteit	26

Inhoudsopgave juni 1997–juni 2002	27
--	----

Artikelen

Gehuwden leven het langst

Andries de Jong

Gehuwden leven langer dan mensen die ongehuwd, gescheiden of verweduwd zijn. Hun sterftekansen zijn, van jong tot oud, beduidend lager dan gemiddeld. Op basis van cijfers voor 2000 kan worden geconstateerd dat vijftigjarige gehuwde mannen gemiddeld ongeveer 4 jaar langer zullen leven dan ongehuwde mannen van dezelfde leeftijd. Bij vrouwen heeft het huwelijk een iets minder sterk effect op de levensverwachting: vijftigjarige gehuwde vrouwen worden ongeveer twee jaar ouder dan vijftigjarige ongehuwde vrouwen. Deze hogere levensverwachting van gehuwden kan waarschijnlijk worden verklaard door de 'beschermende werking' van het huwelijk. Niet-gehuwden lijken een minder gezonde levensstijl te hebben dan gehuwde personen. Opvallend is dat het effect van het gehuwd zijn op de levensverwachting in de loop der tijd sterker wordt.

1. De puzzel van oorzaak en gevolg

Dit artikel beschrijft in welke mate het getrouwd zijn de kans op sterven beïnvloedt en, in het verlengde hiervan, of gehuwden langer leven dan mensen die niet (meer) gehuwd zijn. Na het constateren van statistische verschillen tussen gehuwden en niet-gehuwden, wordt gezocht naar een verklaring voor deze verschillen. Dit is niet eenvoudig, omdat het verband tussen oorzaak en gevolg niet direct kan worden gelegd. Voorts is er sprake van allerlei praktische problemen.

Eén van deze praktische problemen hangt samen met het feit dat het huwelijk steeds minder zegt over de leefsituatie van mensen. Vroeger stond het samenwonen van een man en een vrouw vrijwel altijd gelijk aan een huwelijk. Tegenwoordig komt het niet-gehuwd samenwonen echter op grote schaal voor. Vooral voor stellen die dit al jaren doen, geldt waarschijnlijk dat hun relatie wat betreft de effecten op sterfte kan worden gelijkgesteld aan het huwelijk. Dit houdt in dat eigenlijk het effect van het al dan niet samenwonen – in plaats van het effect van het huwelijk – op de sterftekans zou moeten worden onderzocht. De aard van het statistisch materiaal laat een dergelijke aanpak echter niet toe.

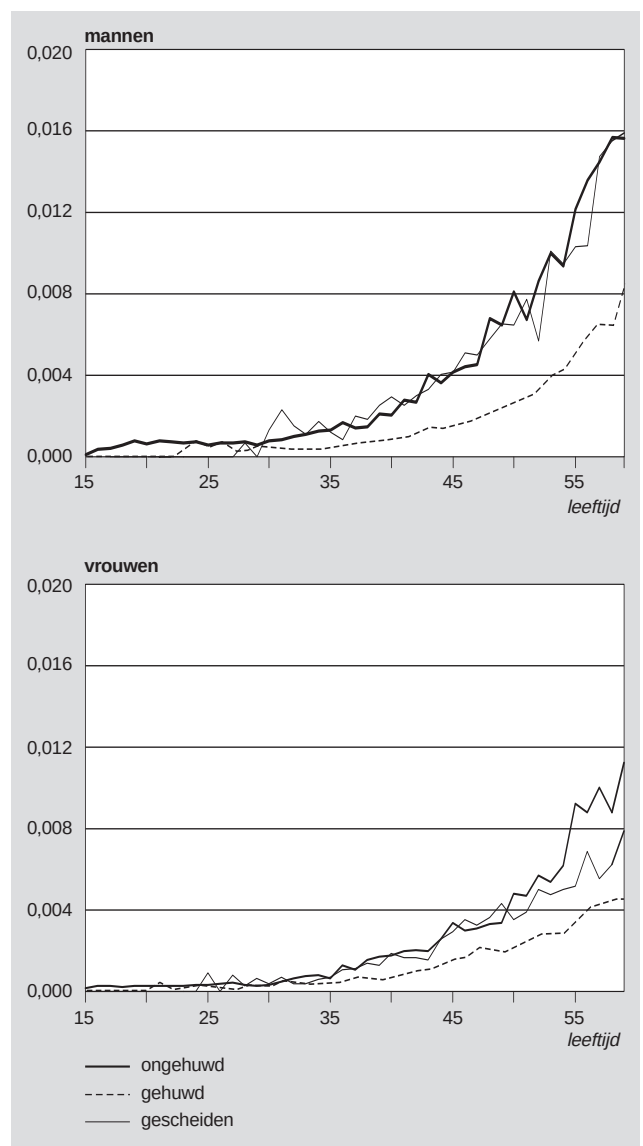
De kwestie van oorzaak of gevolg is zo mogelijk een nog lastiger probleem. Als gehuwden beduidend langer leven, komt dit dan door het feit dat ze gehuwd zijn, of is het zo dat minder gezonde mensen minder kans hebben om te trouwen? Anders uitgedrukt: leven gehuwden langer doordat het huwelijk bescherming biedt tegen riskant gedrag en al dan niet daarmee samenhangende levensverkortende ziekten, of bestaan er selectiemechanismen waardoor de één (de 'zwakkere') niet trouwt en de ander (de 'sterkere') wel? En mocht er, zoals aannemelijk is, sprake zijn van zowel bescherming als selectie, welke van beide factoren speelt dan de grootste rol?

Ten slotte kan de vraag worden gesteld of scheiding, dan wel verweduwing, nadelige effecten heeft op de levensverwachting van de achtergebleven partner. Als een dergelijke dramatische gebeurtenis de levensverwachting verkort, komt dit dan doordat de levensstijl na scheiding of verweduwing (sterk) verandert, of doordat er niemand meer is die let op een gezonde levensstijl en kan bijspringen in geval van ziekte?

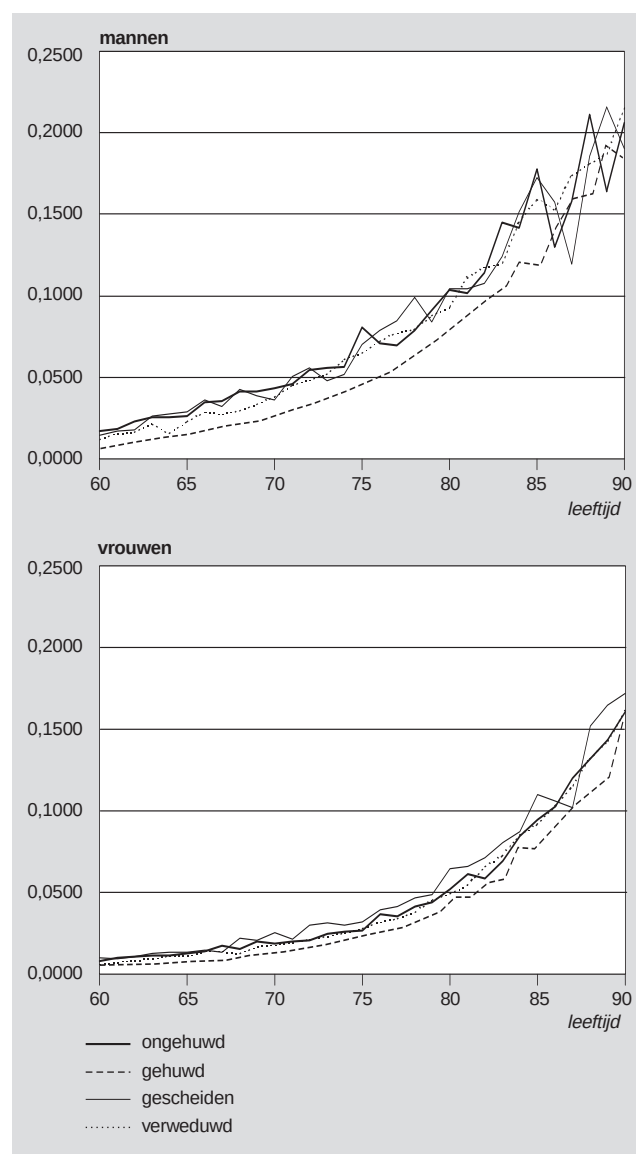
2. Van jong tot oud lopen gehuwden minder risico

Grafiek 1 laat zien in hoeverre er sprake is van leeftijdsspecifieke verschillen in sterfterisico's die samenhangen met het al dan niet (meer) gehuwd zijn. Voor mannen en vrouwen afzonderlijk zijn in deze grafiek de sterftekansen weergegeven voor het kalenderjaar 2000. De sterftekansen beneden de 60 jaar zijn beduidend lager zijn dan die voor 60-plussers. Om de relatieve verschillen op lagere leeftijden goed weer te kunnen geven, is de grafiek in tweeën gesplitst. Zowel op de lagere als op de hogere leeftijden hebben gehuwden duidelijk de laagste sterftekansen. Voor mannen geldt dat het over het geheel genomen weinig uitmaakt of ze ongehuwd

1a. Sterftekansen naar burgerlijke staat, 2000 (15–59 jaar)

1b. Sterftekansen naar burgerlijke staat, 2000 (60–90 jaar)

(nooit gehuwd), verweduwd of gescheiden zijn. Voor vrouwen op de hogere leeftijden geldt echter dat degenen die gescheiden zijn een iets hoger sterfterisico lopen dan degenen die verweduwd of ongehuwd zijn. Over de hele linie hebben vrouwen overigens lagere sterftekansen dan mannen. Ook de verschillen tussen gehuwden en niet-gehuwden zijn bij vrouwen iets kleiner dan bij mannen.

3. Huwelijk steeds heilzamer

Om te kunnen beoordelen of het huwelijk de kans om oud of zeer oud te worden vergroot, is de statistische maat 'levensverwachting' zeer geschikt. Zo geeft de levensverwachting bij geboorte aan hoe oud een groep mensen gemiddeld wordt, als deze wordt blootgesteld aan de sterfterisico's die op elke leeftijd in een bepaalde periode zijn gemeten. De levensverwachting wordt doorgaans berekend voor pasgeborenen, maar kan ook voor elke andere leeftijd worden bepaald. Bovendien kan worden gekeken naar de burgerlijke staat die iemand dan heeft. In *grafiek 2* is de levensverwachting van ongehuwden, gehuwden en gescheidenen weergegeven op leeftijd 30, vanaf kalenderjaar 1950 tot heden. Omdat er op deze leeftijd nog amper verweduwen zijn, zijn laatstgenoemden niet in deze grafiek weergegeven. Voor de 30-jarigen wordt vervolgens aan de hand van een model nagegaan hoe hun verdere leven zal verlopen. Dit betekent niet alleen

dat ze een kans lopen te sterven, maar ook een kans lopen van burgerlijke staat te veranderen. Ongehuwden kunnen op hogere leeftijden trouwen en lopen vervolgens de sterfterisico's die voor gehuwden gelden. Vervolgens kunnen ze verweduwen, waarna de sterfterisico's van verweduwen voor hen gelden. De levensverwachting van 30-jarige ongehuwde personen geeft dus aan hoeveel jaar ongehuwden van 30 jaar gemiddeld nog mogen verwachten te leven, ongeacht eventuele toekomstige veranderingen in hun burgerlijke staat.

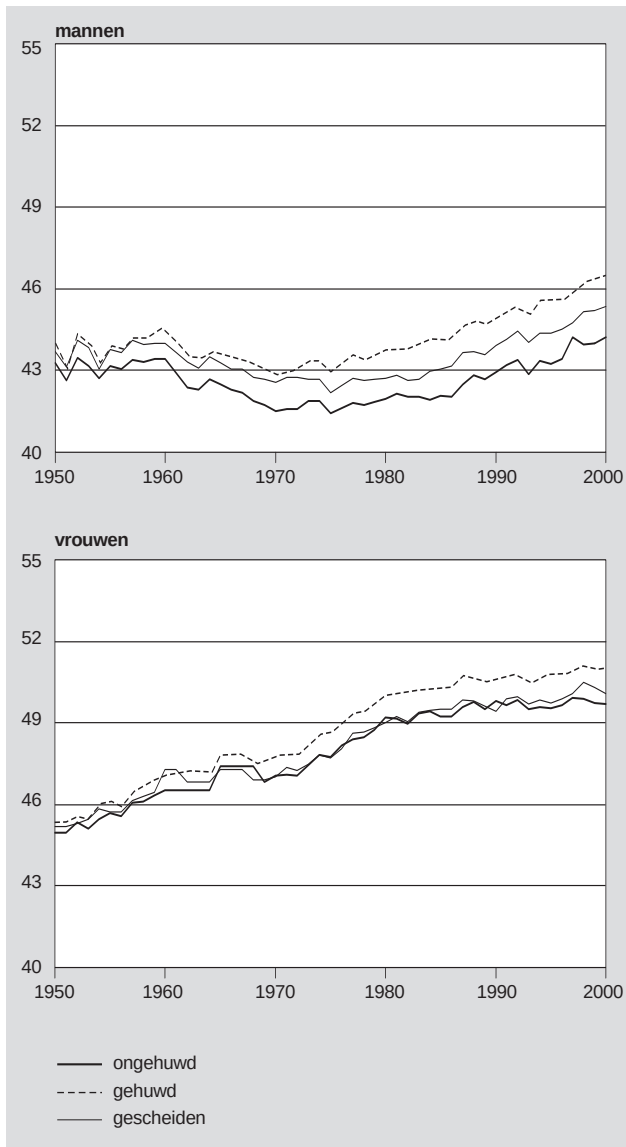
Uit *grafiek 2* blijkt dat er begin jaren vijftig amper verschil bestond in de levensverwachting tussen ongehuwde, gehuwde en gescheiden dertigjarigen. Voor zowel mannen als vrouwen geldt dat de verschillen tussen ongehuwden, gehuwden en gescheidenen met het verstrijken van de twintigste eeuw toenemen. Bij de mannen ontwikkelt de levensverwachting zich bij de ongehuwden, en in mindere mate de gescheidenen, in eerste instantie in negatieve zin. Voor de gehuwde dertigjarigen geldt dat de levensverwachting tot rond 1975 ongeveer gelijk blijft. Na 1975 stijgt de levensverwachting bij zowel gehuwde, ongehuwde als gescheiden mannen. In 2000 mogen dertigjarige gehuwde mannen verwachten nog 46,5 jaar te leven, ongeveer 2,5 jaar langer dan in 1950. Voor dertigjarige gescheiden mannen ligt de levensverwachting in 2002 ongeveer een jaar lager, en voor ongehuwden nog een jaar lager.

Bij vrouwen is een ander patroon waarneembaar dan bij mannen. Hun levensverwachting stijgt vrijwel voortdurend gedurende de gehele periode 1950–2000, al verloopt de stijging na 1980 beduidend langzamer. Ook anders dan bij mannen is er tot ongeveer 1970 nauwelijks verschil in levensverwachting tussen gehuwde, ongehuwde en gescheiden vrouwen. Vervolgens ontstaan ook bij vrouwen verschillen tussen gehuwden en niet-gehuwden, hoewel er nauwelijks verschil is tussen ongehuwde en gescheiden vrouwen. Rond 2000 komt het verschil in levensverwachting tussen gehuwde en niet-gehuwde vrouwen uit op ongeveer een jaar.

Grafiek 3 laat de levensverwachting zien op leeftijd 50. Dit keer zijn de verweduwen wel in de grafiek opgenomen, aangezien er op deze leeftijd al een aanzienlijk aantal mensen verweduwd zijn. De ontwikkeling van de levensverwachting op leeftijd 50 in de tweede helft van de twintigste eeuw lijkt op die van de levensverwachting op leeftijd 30. Toch zijn er ook duidelijke verschillen. De positieve effecten van het huwelijk op de levensverwachting zijn voor vijftigjarigen groter dan voor dertigjarigen. Dit komt mogelijk doordat veel dertigjarige ongehuwden, en vooral veel gescheiden mensen van die leeftijd, nog trouwen, en dus nog de positieve effecten van het huwelijk ondergaan (ofwel, niet langer zijn blootgesteld aan de negatieve effecten van het leven zonder partner). Boven de 50 jaar wordt er nog zelden getrouwd, zodat ongehuwden en gescheidenen vrijwel alle resterende levensjaren de schadelijke effecten van hun burgerlijke staat op hun gezondheid ondergaan.

Bij mannen bedroeg in het begin van de jaren vijftig de voorsprong van gehuwden op ongehuwden wat betreft levensverwachting circa één jaar. Rond de eeuwwisseling is dit verschil opgelopen tot bijna 4 jaar. Weduwnaars hadden in het midden van de vorige eeuw ongeveer dezelfde levensverwachting als gehuwde mannen. Laatstgenoemden zijn echter geleidelijk bij de gehuwde mannen achterop geraakt. Rond 2000 is het verschil opgelopen tot ongeveer 1,5 jaar. Op korte afstand volgen de gescheiden mannen, terwijl ongehuwde mannen de minst gunstige levensverwachting hebben. Ook op vijftigjarige leeftijd is het patroon van de vrouwen wat betreft de verschillen tussen de burgerlijke staten anders dan dat van de mannen. Tot rond 1975 liepen ongehuwde en verweduwd vrouwen in de pas met de gehuwde vrouwen, terwijl gescheiden vrouwen duidelijk achterbleven. Na 1975 begonnen ongehuwde, en in mindere mate verweduwd vrouwen wat betreft de toename van hun levensverwachting achter te raken op gehuwde vrouwen, waardoor ze afzakten naar het niveau van de gescheiden vrouwen. Rond 2000 hebben gehuwde vrouwen een levensverwachting die zo'n 2 jaar hoger ligt dan die van ongehuwde, gescheiden en verweduwd vrouwen.

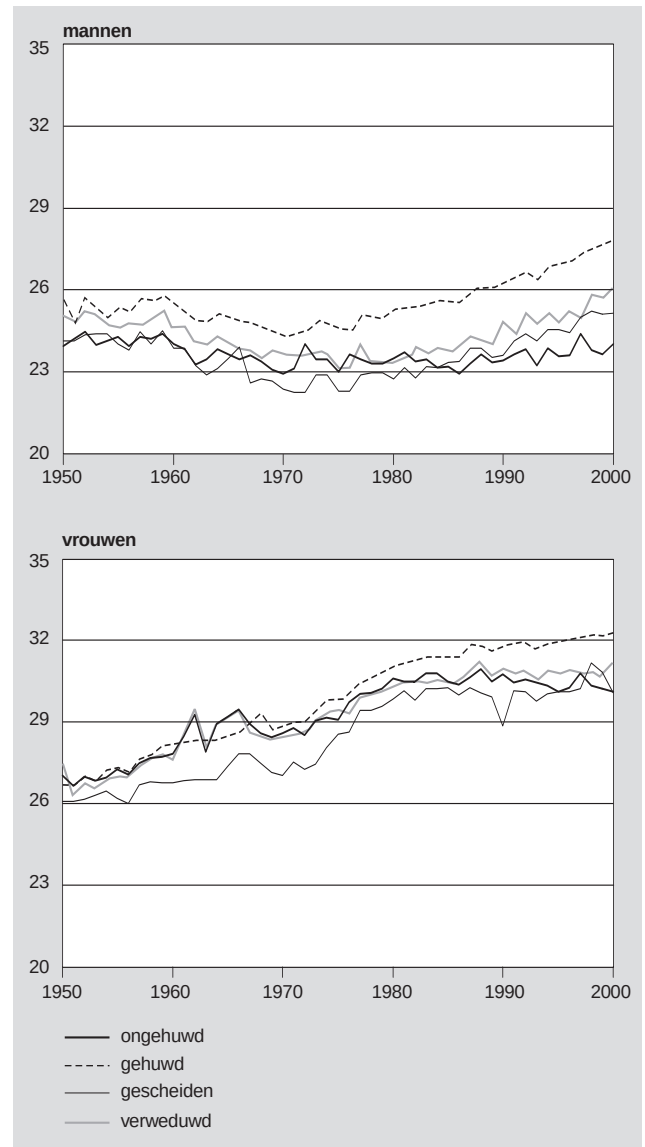
2. Levensverwachting naar burgerlijke staat op leeftijd 30, 1950–2000

Levensverwachting of gemiddelde leeftijd?

De verschillen in gemiddelde leeftijd bij overlijden van mensen die ongehuwd, gehuwd, gescheiden of verweduwd zijn, geven geen zuiver beeld van het effect van de burgerlijke staat op de gemiddelde levensduur. Dit komt doordat leeftijdsopbouweffecten een sterke invloed hebben op de gemiddelde leeftijd bij overlijden. Ongehuwden kunnen vanaf leeftijd nul al overlijden, terwijl gehuwden pas vanaf leeftijd 16 kunnen overlijden, omdat op lagere leeftijden nog niet wordt getrouwd. Vroeger trouwde wel zo'n negentig procent van alle personen, vooral tussen de 20 en 30 jaar. Hierdoor worden er op leeftijden boven de 50 jaar weinig ongehuwde personen aangetroffen. Als gevolg hiervan worden relatief weinig sterfgevallen waargenomen onder oudere ongehuwden, en relatief veel onder jongere ongehuwden. De gemiddelde leeftijd bij overlijden van ongehuwden is daardoor laag. In 2000 bedroeg het verschil in gemiddelde leeftijd bij overlijden tussen ongehuwden en gehuwden zo'n 19 jaar. Dit betekent echter geenszins dat het effect van huwelijk op de te verwachten levensduur ook zo groot is. De levensverwachting naar burgerlijke staat geeft hiervan een veel beter beeld.

3. Levensverwachting naar burgerlijke staat op leeftijd 50, 1950–2000

4. Waarom werkt het huwelijk als levenselixer?

Uit het bovenstaande blijkt dat sterfterisico's in alle leeftijdsklassen voor gehuwden beduidend lager liggen dan voor mensen die ongehuwd, gescheiden of verweduwd zijn. Ook in internationaal onderzoek (o.a. Chandra et al., 1983; Goodwin et al., 1987; Gordon en Rosenthal, 1995) en nationaal onderzoek (Joung et al., 1995) wordt erop gewezen dat er aanzienlijke sterfteverschillen bestaan tussen gehuwden en niet (meer) gehuwden. Opvallend is dat deze verschillen, uitgesplitst naar doodsoorzaken, niet alleen gelden voor belangrijke doodsoorzaken als kanker en hart- en vaatziekten, maar voor vrijwel *alle* doodsoorzaken. Verder is het opmerkelijk dat ook met betrekking tot doodsoorzaken die niets te maken hebben met de gezondheid, zoals moord en doodslag, gehuwden de kleinste risico's lopen (De Jong, 2002).

De hogere sterfterisico's van niet-gehuwden zijn mogelijk een gevolg van verschillen in leefstijl tussen gehuwden en niet-gehuwden. Onderzoek van Verweij en Kardaun (1994) laat zien dat leefstijlindicatoren die te maken hebben met de gezondheid frappante verschillen vertonen: ernstig overgewicht komt vooral voor bij gescheiden mannen; zware rokers zijn oververtegenwoordigd onder gescheiden mannen en gescheiden vrouwen; en zware drinkers worden het vaakst aangetroffen onder ongehuwde en gescheiden mannen. Deze gegevens doen vermoeden dat de hogere sterftekans van niet-gehuwden te maken hebben met ongezonde

gewoonten, als aspecten van een bepaalde leefstijl. De gehuwde staat 'beschermt' dan tegen dit riskante gedrag.

De cijfers met betrekking tot de sterftekansen en de levensverwachting impliceren dat de positieve effecten van het huwelijk bij mannen sterker zijn dan bij vrouwen. Ook in internationaal onderzoek (Berkman en Breslow, 1983; Litwak en Messeri, 1989; Ross et al., 1990) is geconstateerd dat de beschermende werking van het huwelijk sterker is bij mannen. Umberson (1992) meldt dat vrouwen over het algemeen beter op de gezondheid van zichzelf en hun partner letten dan andersom, waardoor het positieve effect van het huwelijk voor mannen groter is dan voor vrouwen. Berkman en Breslow (1983) wijzen op het negatieve verband tussen sociale integratie en ongezonde gewoonten. Ook in dit opzicht verschillen mannen van vrouwen: vrouwen onderhouden namelijk grotere netwerken van vriendinnen en bekenden (Phillipson, 1997). Mannen hebben vaak alleen hun eigen vrouw aan wie ze hun problemen kunnen toevertrouwen. Volgens House et al. (1988) hebben hierdoor echtscheiding en sterfte van de partner meer schadelijke effecten op de gezondheid van de man dan op die van de vrouw.

Hier staat echter tegenover dat een slecht huwelijk meer effect lijkt te hebben op de vrouw (Kiecolt-Glaser en Newton, 2001). Zo leidt een slechte relatie tot meer stress bij de echtgenote dan bij de echtgenoot, en is het waarschijnlijk dat depressiviteit effecten heeft op de lichamelijke gezondheid. Vrouwen zullen in het algemeen meer hun best doen de relatie goed te houden, maar als dit niet lukt zijn ze sneller geneigd een echtscheiding aan te vragen (Cross en Madson, 1997). In Nederland dienen twee keer zoveel vrouwen als mannen een verzoek tot scheiding in (Van Huis et al., 2001).

Als een slechte huwelijksrelatie schadelijke effecten kan hebben op de gezondheid, is het van belang te weten hoe het staat met de kwaliteit van de relatie van de huwelijkspartners. Het CBS Onderzoek Gezinsvorming 1998 biedt hiertoe enkele aanknopingspunten. Aan personen van 18–52 jaar is gevraagd de verstandhouding tussen hun ouders, in de tijd dat ze nog thuis woonden, te beoordelen (De Graaf, 2002). Van de ondervraagden geboren in de periode 1945–1979 beoordeelde ongeveer twee derde de relatie tussen de ouders als goed. Opvallend is dat het percentage eenoudergezinnen ontstaan door echtscheiding onder personen geboren tussen 1945 en 1954 laag was, namelijk 4%, om in de latere jaren toe te nemen tot 17% voor personen geboren in 1970–1979. Dit wijst erop dat niet zozeer de kwaliteit van het huwelijk in de afgelopen decennia sterk is gewijzigd, maar dat een slechte relatie tegenwoordig eerder tot echtscheiding leidt. Als een groter deel van de huwelijken tegenwoordig bestaat uit goede huwelijken (van de slechte huwelijken wordt immers een veel groter deel ontbonden dan vroeger), dan zou dit kunnen betekenen dat de heilzame effecten van het huwelijk in de loop der tijd sterker zijn geworden. Dit sluit aan bij het feit dat het effect van het huwelijk op de levensverwachting (grafiek 2 en 3) sterker is geworden. Dit geldt voor de levensverwachting van zowel dertigjarigen als vijftigjarigen.

De effecten van burgerlijke staat op de levensverwachting zijn veel eerder zichtbaar bij mannen dan bij vrouwen. In het begin van de jaren vijftig zijn positieve effecten van het huwelijk bij zowel mannen als vrouwen vrijwel afwezig (met uitzondering van vijftigjarige mannen). Hierna gaan gehuwde en niet-gehuwde mannen, wat betreft hun levensverwachting, uiteenlopen, terwijl dit bij vrouwen pas duidelijk zichtbaar wordt na ongeveer 1970. Een uitzondering vormen gescheiden vijftigjarige vrouwen, die in de jaren vijftig en zestig een lagere levensverwachting hadden. Echtscheiding kwam in die tijd nog maar weinig voor. Vrouwen die toch gingen scheiden, deden dit in een sociale omgeving waarin een taboe op scheiden rustte en een goed sociaal vangnet ontbrak. Dit kan een negatief effect hebben gehad op de levensverwachting. Voor dertigjarige vrouwen was scheiden mogelijk minder ingrijpend, omdat ze vaak nog hertrouwden.

Vanaf de jaren zeventig werd trouwen veel minder vanzelfsprekend. In de jaren vijftig trouwde nog negentig procent van de bevolking, inmiddels is dit aandeel gedaald tot ongeveer zeventig procent (De Jong en De Graaf, 1999). Tegelijkertijd nam de echtscheidingsfrequentie toe. Bij vrouwen viel dit samen met uiteenlopende trends in de levensverwachtingen van gehuwden en niet-gehuwden, en bij mannen met een verdere toename van de verschillen.

Bij dertigjarige mannen blijkt de levensverwachting van de ongehuwden over het algemeen lager te zijn dan die van de gescheidenen. Bij vijftigjarige mannen is dit verschil vrijwel verdwenen. Het feit dat veel dertigjarige gescheiden mannen later nog hertrouwden, terwijl hertrouw onder vijftigplussers amper voorkomt, zou kunnen verklaren waarom er bij dertigjarige mannen wel een duidelijk verschil bestaat tussen ongehuwden en gescheidenen, en bij vijftigjarige mannen niet.

5. Conclusie

In het bovenstaande wordt het positieve effect van het huwelijk op de levensverwachting verklaard vanuit de theorie dat het huwelijk goed is voor de levensverwachting, vanwege de bescherming die het biedt tegen ongezonde gewoonten of riskant gedrag. De hypothese dat de hogere levensverwachting van gehuwden mede verband houdt met selectiemechanismen, kan echter niet worden verworpen. Het huwelijk heeft sinds de jaren zeventig aan populariteit ingeboet. Mogelijk is het huwelijk hiermee ook selectiever geworden, in die zin dat mensen die beter op hun gezondheid letten en in sterkere mate risicomijdend gedrag vertonen, meer dan gemiddeld geneigd zijn te trouwen. Met de hier beschikbare gegevens kan deze veronderstelling echter niet worden bewezen.

Literatuur

Berkman, L.F. and L. Breslow, 1983, *Health and ways of living: The Alameda country study*. Oxford University Press, New York.

Chandra, V., M. Szklo, R. Goldberg. and J. Tonascia, 1983, The impact of marital status on survival after an acute myocardial infarction: population-based study. *American Journal of Epidemiology*, 117, blz. 320–325.

Cross, S.E. en L. Madson, 1997, Models of the self: Self-construals and gender. *Psychological Bulletin*, 122, blz. 51–55.

Goodwin, J.S., W.C. Hunt, C.R. Key and J.M. Samet, 1987, The effect of marital status on stage, treatment, and survival of cancer patients. *Journal of the American Medical Association*, 34, blz. 20–26.

Gordon, H.S. and G.E. Rosenthal, 1995, Impact of marital status on outcomes in hospitalized patients. *Archives of Internal Medicine*, 155, blz. 2465–2471.

Graaf, A. de, 2002, De invloed van het ouderlijk gezin op relaties van jongeren. *Maandstatistiek van de bevolking*, januari 2002, blz. 4–8.

Huis, M. van, A. de Graaf en A. de Jong, 2001, Niet meer samen. In: J. Garssen, et al. (red.), *Samenleven. Nieuwe feiten over relaties en gezinnen*. CBS, Voorburg/Heerlen.

House, J.M., K.R. Landis en D. Umberson, 1988, Social relationship and health. *Science*, 241, blz. 540–545.

Jong, Andries de, en A. de Graaf, Marriage: from cornerstone to outdated institution? In: J. Garssen, et al. (eds.), *Vital events*.

Past, present and future of the Dutch population. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, Andries de, 2002, Slachtoffer van moord en doodslag. Maandstatistiek van de bevolking, april 2002, blz. 4–7.

Joung, I.M.A., F.W.A. van Poppel, J.J. Glerum, J.W.P.F. Kardaun en A. de Bruin, 1995, Burgerlijke staat en doodsoorzaak. Ontwikkelingen in Nederland 1950–1990. SDU/CBS 's-Gravenhage.

Kiecolt-Glaser, J.K. en T.L. Newton, 2001, Marriage and Health: His and Hers. Psychological Bulletin, 127 (4), blz. 472–503.

Litwak, E. en P. Messeri, 1989, Organizational theory, social supports and mortality rates: A theoretical convergence. American Sociological Review, 54, blz. 49–66.

Phillipson, C., 1997, Social relationships in later life: A review of the research literature. International Journal of Geriatric Psychiatry, 12, blz. 502–512.

Ross, C.E., J. Mirowsky en K. Goldsteen, 1990, The impact of the family on health: The decade in review. Journal of Marriage and the Family, 52, blz. 1059–1078.

Umberson, D., 1992, Gender, marital status in clinical pain experience. Pain, 65, blz. 123–167.

Verweij, G.C.G. en J.W.P.F. Kardaun, 1994, Gescheidenen roken het meest. Maandbericht Gezondheid, september 1994, blz. 4–5.

Oorzaken van de vergrijzing in de afgelopen vijftig jaar

Joop de Beer en Hans Sanders

Het percentage 65-plussers is de afgelopen vijftig jaar toegenomen van 8,5 in 1951 naar 13,6 in 2001. Het aantal ouderen is dus sneller gestegen dan de bevolkingsomvang. Voor een deel is de groei van het aantal ouderen het gevolg van de stijging van de levensverwachting. Nog belangrijker is echter de invloed van de leeftijdsopbouw van vijftig jaar geleden. Naast de groei van het aantal ouderen veroorzaakte de daling van het geboortecijfer een toename van het percentage 65-plussers. De daling van het geboortecijfer heeft een groter effect op de stijging van het percentage 65-plussers gehad dan de toename van de levensverwachting. Op de stijging van de grijze druk heeft de geboortedaling echter slechts een beperkt effect gehad. Immigratie heeft de afgelopen vijftig jaar een dempend effect gehad op de toename van de grijze druk.

Oorzaken van de vergrijzing

Als het over vergrijzing gaat, moet onderscheid worden gemaakt tussen de toename van het *aantal* ouderen en het *aandeel* van die ouderen in de bevolking. De afgelopen vijftig jaar is het aantal 65-plussers gegroeid van 0,7 miljoen in 1951 naar 2,2 miljoen in 2001. De groei van het aantal ouderen in de afgelopen vijftig jaar is niet alleen bepaald door de toename van de levensverwachting in de tweede helft van de 20^e eeuw, maar ook door de ontwikkeling van geboorte en sterfte in de eerste helft van de 20^e eeuw (en het einde van de 19^e eeuw). Die laatste ontwikkeling heeft de leeftijdsopbouw van vijftig jaar geleden bepaald, die op zijn beurt de vergrijzing in de afgelopen vijftig jaar heeft beïnvloed.

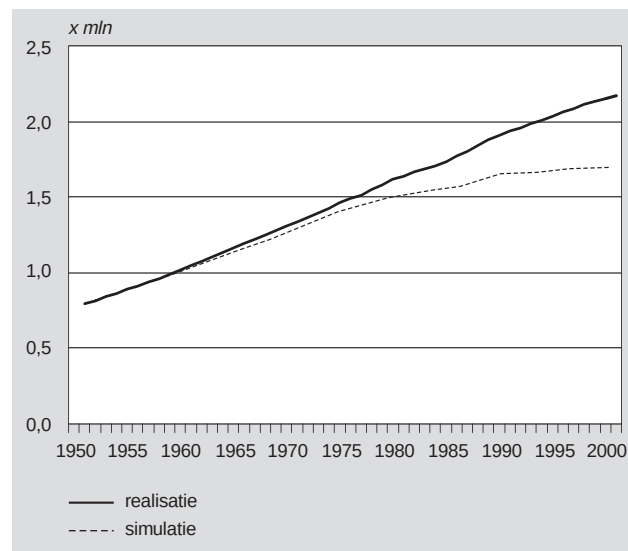
Het percentage 65-plussers is de afgelopen vijftig jaar toegenomen van 8,5 naar 13,6. De groei van het percentage ouderen kan niet alleen worden toegeschreven aan de groei van het aantal ouderen, maar ook aan de afname van de groei van de rest van de bevolking als gevolg van de daling van het geboortecijfer. De 'grijze druk' (het aantal 65-plussers in verhouding tot het aantal 20-64-jarigen) is de afgelopen vijftig jaar toegenomen van 15 naar 22 procent. De toename van de immigratie heeft een dempend effect gehad op de toename van de grijze druk.

Invloed van leeftijdsopbouw

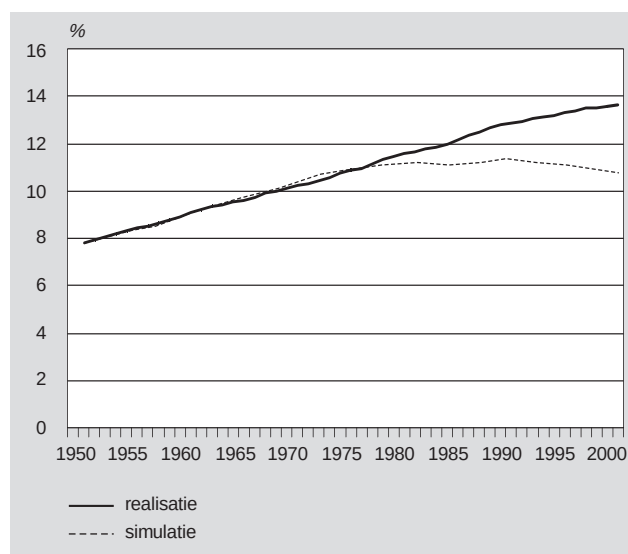
De afgelopen halve eeuw is het aantal 65-plussers verdrievoudigd. Een deel van de groei kan worden toegeschreven aan de leeftijdsopbouw die de bevolking destijds had. In 1951 was de bevolking van Nederland relatief jong. Dit kwam vooral door de hoge geboortecijfers in de eerste helft van de 20^e eeuw. Er waren in 1951 bijna vier keer zoveel 15- tot 30-jarigen als 65- tot 80-jarigen. De 15- tot 30-jarigen van toen zijn de 65- tot 80-jarigen van nu. Als er zich de afgelopen vijftig jaar verder geen demografische veranderingen zouden hebben voorgedaan, zou het aantal 65-plussers ruim zijn verdubbeld, van 0,7 miljoen in 1951 naar 1,7 miljoen in 2001 (*grafiek 1*). Voor een deel kan de toename van het aantal ouderen in de afgelopen vijftig jaar dus worden toegeschreven aan de leeftijdsopbouw van 1951, die op zijn beurt is bepaald door de ontwikkeling van geboorte, sterfte en migratie in de eerste helft van de 20^e eeuw en het einde van de 19^e eeuw.

Niet alleen het absolute aantal 65-plussers is de afgelopen vijftig jaar toegenomen als gevolg van de jonge leeftijdsopbouw van 1951, maar ook het aandeel van de 65-plussers in de totale bevolking. Zonder verandering van geboorte-, sterfte- en migratiecijfers zou het percentage 65-plussers zijn toegenomen van 7,8 in 1951 naar 10,7 in 2001 (*grafiek 2*).

1. Aantal 65-plussers, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante geboorte-, sterfte-, immigratie- en emigratiecijfers

2. Percentage 65-plussers, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante geboorte-, sterfte-, immigratie- en emigratiecijfers

Invloed van sterfte

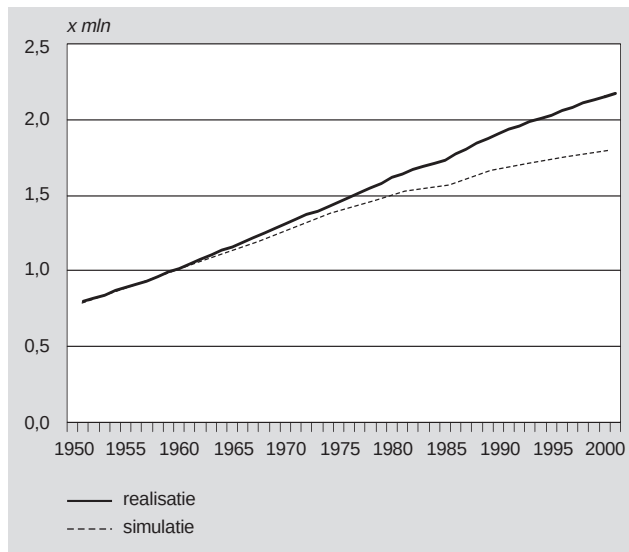
De afgelopen vijftig jaar zijn de sterftecijfers flink gedaald. De levensverwachting bij geboorte is toegenomen van 70,4 jaar in 1951 naar 75,7 jaar in 2001 voor mannen, en van 72,8 naar 80,6 jaar voor vrouwen. Een belangrijke oorzaak van de hogere levensverwachting is de daling van de zuigelingensterfte. In 1951 overleed 2,7 procent van de kinderen in het eerste levensjaar. Nu is dat 0,5 procent.

De daling van de sterfte sinds 1951 heeft vanzelfsprekend invloed gehad op de toename van het aantal ouderen. Als de sterftecijfers sinds 1951 niet waren gedaald, zouden er in 2001 1,8 miljoen 65-plussers zijn geweest (*grafiek 3*). Het werkelijke aantal bedroeg 2,2 miljoen. Door de stijging van de levensverwachting is

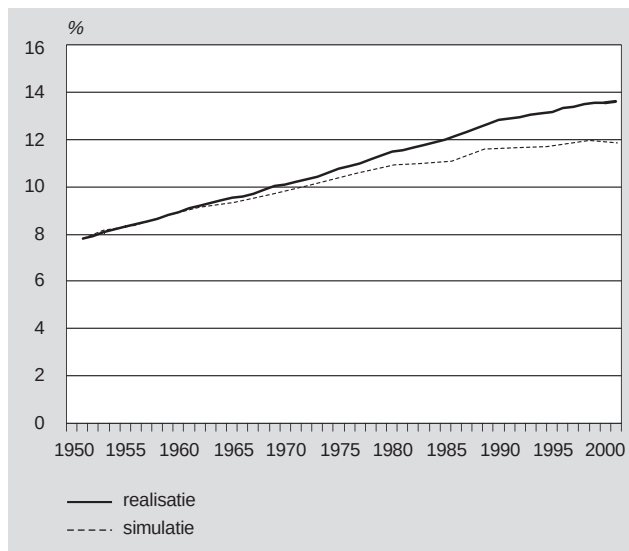
het aantal 65-plussers de afgelopen vijftig jaar dus met 0,4 miljoen extra toegenomen. Het percentage 65-plussers in 2001 zou dan 11,8 zijn geweest, terwijl het werkelijke percentage 13,6 bedroeg (grafiek 4). De stijging van de levensverwachting heeft het aandeel van de 65-plussers in de bevolking in 2001 dus met 1,8 procentpunt verhoogd.

De toename van de levensverwachting heeft overigens pas na 1970 een substantiële bijdrage geleverd aan de groei van het aantal ouderen. Vooral in de jaren zestig heeft de levensverwachting zich immers niet zo gunstig ontwikkeld. Bij de mannen was zelfs sprake van een daling van de levensverwachting. Een belangrijke oorzaak hiervan was het negatieve effect van het destijds zeer hoge percentage rokers onder de mannen.

3. Aantal 65-plussers, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante sterftecijfers

4. Percentage 65-plussers, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante sterftecijfers

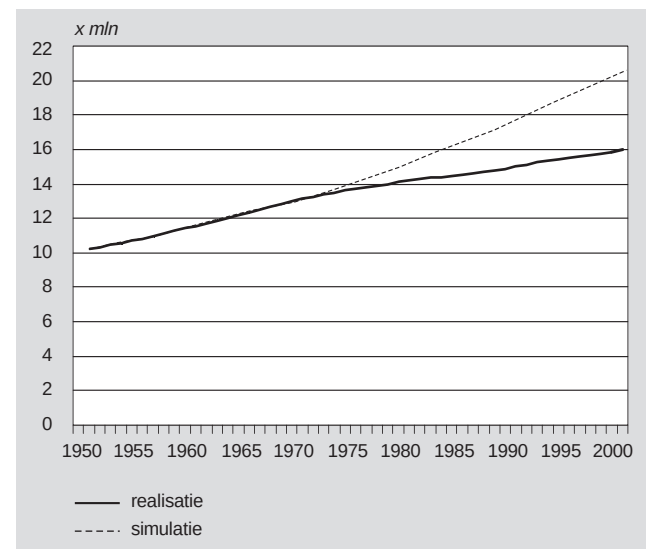
Invloed van geboorte

De ontwikkeling van het geboortecijfer in de afgelopen vijftig jaar heeft uiteraard geen invloed gehad op het *aantal* 65-plussers, maar wel op het *percentage* 65-plussers. Als het geboortecijfer de afgelopen vijftig jaar niet zou zijn gedaald, zou de huidige bevolkingsomvang aanzienlijk groter en de leeftijdsopbouw veel jonger

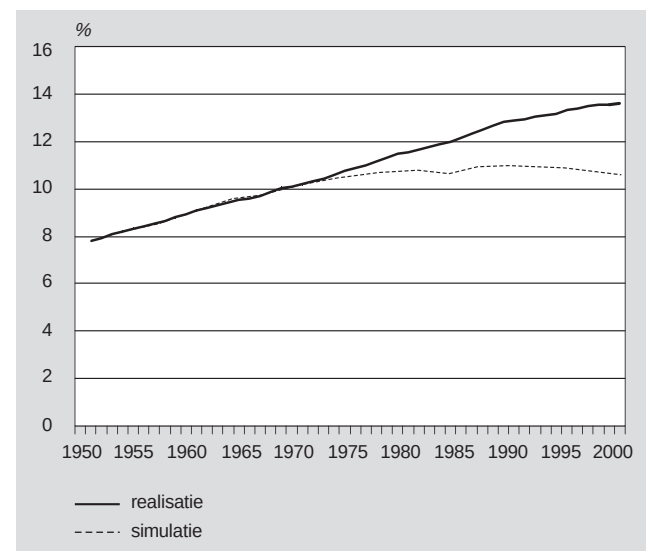
zijn geweest. In de jaren vijftig lag het gemiddeld kindertal per vrouw rond drie. Tegenwoordig is dit minder dan twee. De daling van het geboortecijfer heeft zich vooral in de jaren zeventig voorgedaan. Als het gemiddeld kindertal niet zou zijn gedaald, zou Nederland nu meer dan 20 miljoen inwoners hebben geteld (grafiek 5). Het percentage 65-plussers zou dan aanzienlijk lager zijn geweest dan nu. Zonder daling van geboortecijfers zou het aandeel 65-plussers rond 1990 een maximum van 11 procent hebben bereikt en daarna licht zijn gedaald tot 10,7 procent (grafiek 6). Het werkelijke percentage in 2001 was 13,6. De daling van het geboortecijfer heeft dus een opwaarts effect van 2,9 procentpunt gehad op het aandeel 65-plussers in de bevolking in 2001. Het effect van de geboortedaling op het percentage 65-plussers is dus groter geweest dan het effect van de toename van de levensverwachting.

Dit geldt *niet* voor de toename van de grijze druk (het aantal 65-plussers als percentage van het aantal 20–64-jarigen). De daling van het geboortecijfer heeft pas de laatste paar jaar de ontwikkeling van de grijze druk beïnvloed (grafiek 7). De verklaring ligt voor de hand: de daling van de geboortecijfers vanaf de jaren zeventig heeft pas vanaf de jaren negentig invloed gehad op de ontwikkeling van het aantal 20–64-jarigen.

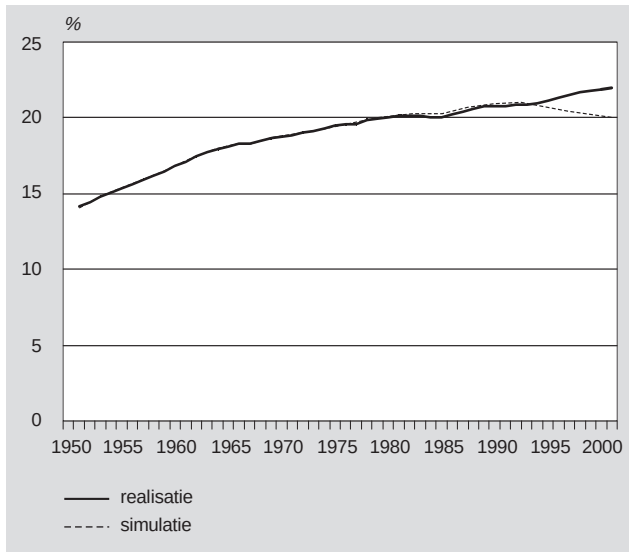
5. Bevolking, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante geboortecijfers

6. Percentage 65-plussers, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante geboortecijfers

7. Grijze druk, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante geboortecijfers

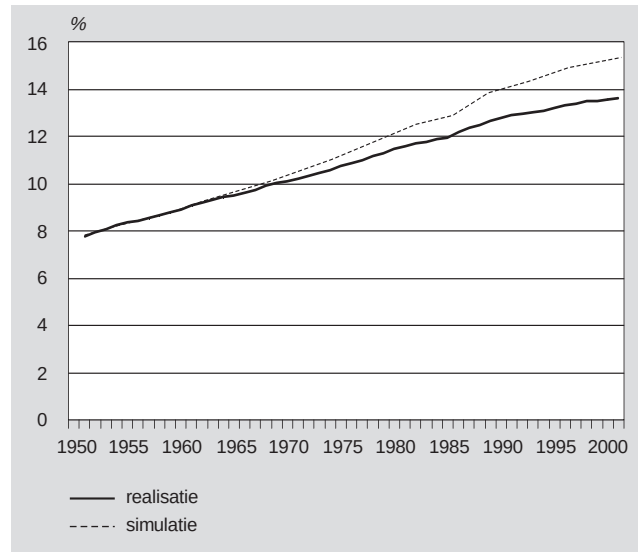
Invloed van immigratie

Immigratie heeft een dempend effect op de vergrijzing. Dit komt doordat de gemiddelde leeftijd van immigranten lager is dan die van de autochtone bevolking. Het effect van de stijging van de immigratie op het percentage 65-plussers is de afgelopen vijftig jaar kleiner geweest dan het effect van de daling van de geboorte. Als de immigratieaantallen na 1951 niet waren veranderd, dat wil zeggen als er sinds 1951 jaarlijks 45 duizend immigranten naar Nederland zouden zijn gekomen, zou het percentage 65-plussers in 2001 15,3 hebben bedragen (*grafiek 8*). In werkelijkheid zijn er gemiddeld 83 duizend immigranten per jaar naar Nederland gekomen en bedroeg het percentage 65-plussers 13,6. Als de immigratie niet was toegenomen, zou de bevolkingsomvang nu kleiner zijn geweest. Zonder stijging van de immigratie zou Nederland nu 14 miljoen inwoners hebben geteld, 2 miljoen minder dan het werkelijke aantal (*grafiek 9*). Het verschil betreft vooral de 20–64-jarigen. Zonder stijging van de immigratie zouden dat er nu 8,4 miljoen zijn geweest, terwijl het werkelijke aantal op 10 miljoen ligt. Door het opwaartse effect op het aantal 20–64-jarigen heeft de toename van de immigratie een dempend effect gehad op de grijze druk. Zonder toename van de immigratie zou de grijze druk zijn toegenomen van 15 procent in 1951 naar 25 procent in 2001 (*grafiek 10*). In werkelijkheid bedroeg de grijze druk in 2001 22 procent. De invloed van de immigratie op de grijze druk is beduidend groter geweest dan de invloed van het geboortecijfer.

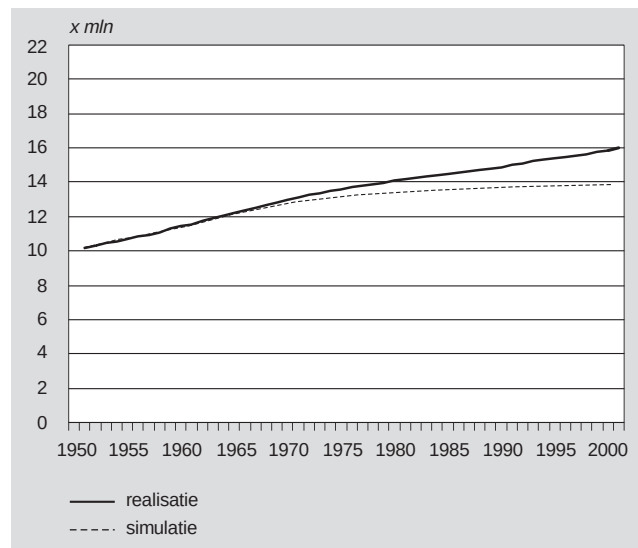
Invloed van emigratie

De emigratie heeft de afgelopen vijftig jaar per saldo een klein effect gehad op de vergrijzing. Begin jaren vijftig waren de emigratiecijfers relatief hoog. Als de emigratiekansen sinds 1951 niet waren veranderd, zouden er meer mensen zijn geëmigreerd, en zou de bevolkingsomvang minder sterk zijn gegroeid. Het aantal inwoners in 2001 was dan uitgekomen op 14,9 miljoen (*grafiek 11*). Door de daling van de emigratiecijfers was de bevolking in 2001 dus 1 miljoen hoger. Omdat de emigratie-ontwikkeling invloed heeft gehad op zowel jongere als oudere leeftijdsgroepen, is het effect op het percentage 65-plussers beperkt geweest. Aangezien het effect op het aantal 20–64-jarigen wat groter was dan dat op het aantal 65-plussers, heeft de daling van de emigratie per saldo een dempend effect gehad op de vergrijzing. Maar het effect was klein: zonder daling van de emigratiecijfers zou het percentage 65-plussers zijn toegenomen tot 14,1 in 2001 (*grafiek 12*), niet veel hoger dan het werkelijke percentage van 13,6.

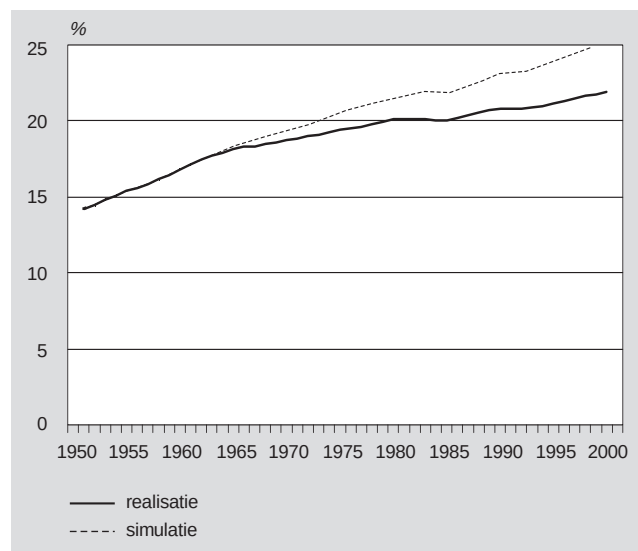
8. Percentage 65-plussers, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante immigratiecijfers

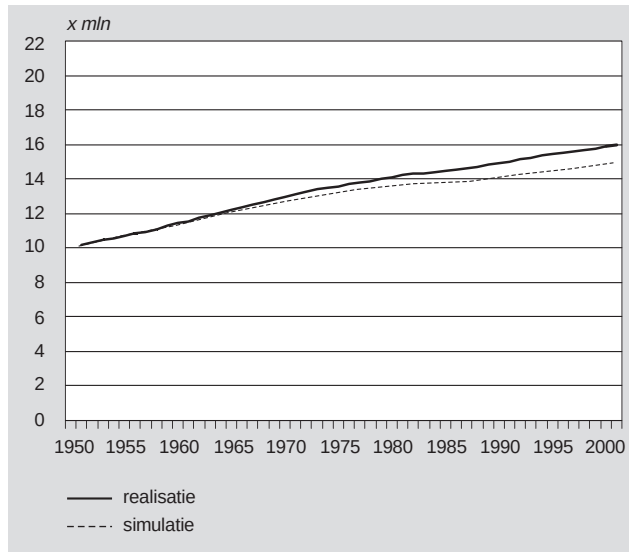
9. Bevolking, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante immigratiecijfers

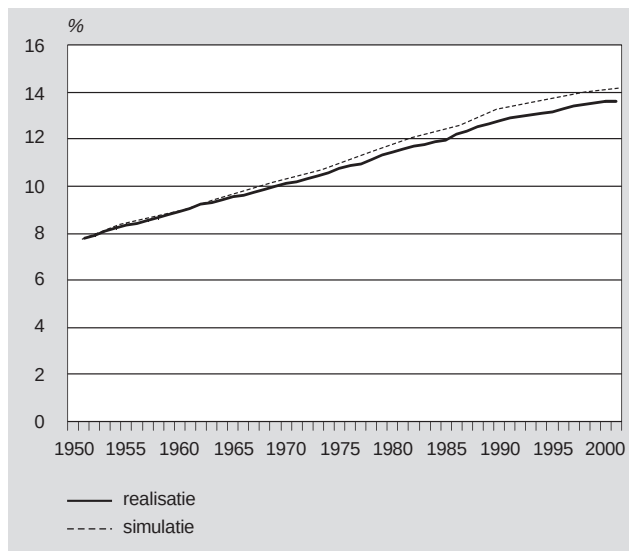
10. Grijze druk, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante emigratiecijfers

11. Bevolking, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante emigratiecijfers

12. Percentage 65-plussers, 1951–2001: waarneming en simulaties op grond van constante emigratiecijfers

Conclusie

Als over vergrijzing wordt gesproken, moet onderscheid worden gemaakt tussen absolute en relatieve cijfers. Als naar relatieve cijfers wordt gekeken, kan onderscheid worden gemaakt tussen het aandeel van de 65-plussers in de totale bevolking en de verhouding tussen het aantal 65-plussers en het aantal 20–64-jarigen (de

'grijze druk'). De afgelopen vijftig jaar is zowel het absolute aantal 65-plussers als het aandeel van de 65-plussers in de bevolking toegenomen. De stijging van deze verschillende indicatoren van vergrijzing heeft voor een deel verschillende oorzaken.

Aantal 65-plussers

De toename van het aantal 65-plussers in de afgelopen halve eeuw heeft twee oorzaken. Allereerst heeft de leeftijdsopbouw in 1951 (veel meer jongeren dan ouderen) geleid tot een toename van het aantal 65-plussers. Hadden zich verder geen demografische veranderingen voorgedaan, dan zou het aantal 65-plussers zijn toegenomen van 0,8 miljoen in 1951 naar 1,7 miljoen in 2001. De tweede oorzaak van de toename van het aantal 65-plussers is de stijging van de levensverwachting. Als de levensverwachting na 1951 niet zou zijn toegenomen, zouden er in 2001 1,8 miljoen 65-plussers zijn geweest. In werkelijkheid waren het er 2,2 miljoen. De stijging van de levensverwachting heeft dus tot een extra stijging van het aantal 65-plussers met 0,4 miljoen geleid. De leeftijdsopbouw van 1951, die de resultante is van ontwikkelingen in de geboorte, sterfte en migratie in de periode daarvoor, heeft dus een grotere invloed gehad op de toename van het percentage 65-plussers dan de stijging van de levensverwachting in de afgelopen vijftig jaar.

Percentage 65-plussers

De toename van het aandeel 65-plussers in de bevolking is niet alleen veroorzaakt door de toename van het aantal 65-plussers, maar ook door het feit dat de totale bevolkingsomvang minder sterk is toegenomen dan het aantal 65-plussers. Dit komt door de daling van de geboortecijfers. Waren de geboortecijfers niet gedaald, dan zou de bevolking in 2001 meer dan 20 miljoen inwoners hebben geteld. Het percentage 65-plussers zou dan 10,7 hebben bedragen. In werkelijkheid bedroeg het aandeel 65-plussers 13,6 procent. Het effect van de geboortedaling op het percentage 65-plussers is de afgelopen vijftig jaar groter geweest dan het effect van de gestegen levensverwachting. Als de levensverwachting sinds 1951 niet zou zijn toegenomen, zou het percentage 65-plussers in 2001 op 11,8 zijn uitgekomen.

Grijze druk

Terwijl de daling van het aantal geboorten een opwaarts effect heeft gehad op het percentage 65-plussers, is het effect op de grijze druk slechts beperkt geweest. Dit komt doordat het aantal geboorten pas na 1970 sterk is gedaald en dus pas na 1990 een substantiële invloed heeft gehad op het aantal 20–64-jarigen. De toename van de immigratie heeft de afgelopen vijftig jaar een dempend effect gehad op de grijze druk. Was de immigratie de laatste vijftig jaar niet toegenomen, dan zou de grijze druk zijn gestegen van 15 procent in 1951 naar 25 procent in 2001. In werkelijkheid bedroeg de grijze druk 22 procent in 2001.

Demografische ontwikkeling van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland

Gijs Beets, Evelien Walhout en Santo Koesoebjono¹⁾

Om zicht te krijgen op het totaal aantal mogelijke verzoeken voor een tegemoetkoming in het kader van 'Het Gebaar', heeft het ministerie van VWS het NIDI verzocht onderzoek te doen naar, onder meer, de omvang en samenstelling van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland. Uit dit onderzoek blijkt dat op 1 januari 2001 in Nederland 3,5 duizend Molukkers (van thans 55 jaar of ouder) woonden die de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië hebben meegemaakt. Deze personen, plus de 2,1 duizend Molukkers die na de oorlog ooit in Nederland woonden maar nu in een ander land zijn gevestigd, komen in aanmerking voor een tegemoetkoming in het kader van 'Het Gebaar'.

Inclusief hun afstammelingen bestaat de groep Molukkers die na de oorlog naar Nederland is gekomen momenteel uit 42,3 duizend personen. Een vooralsnog onbekend deel daarvan woont niet meer in Nederland.

1. Inleiding

Op verzoek van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) onderzoek gedaan naar de omvang en samenstelling van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland. Reden van het verzoek van VWS was de wenselijkheid om de omvang te bepalen van de groep personen in de Nederlands-Indische gemeenschap die in aanmerking komt voor een eenmalige uitkering wegens, zoals de regering dat noemt, 'vermoedelijke tekortkomingen in het naoorlogs Indisch rechtsherstel'. Aanvragen voor deze tegemoetkoming kunnen tot 1 januari 2003 worden gericht aan de eind 2001 opgerichte Stichting *Het Gebaar*. Deze stichting is inmiddels gestart met het verstrekken van uitkeringen aan belanghebbenden.

Bij de opdrachtverstrekking aan het NIDI werd afgesproken dat er afzonderlijk aandacht zou worden besteed aan de omvang van de Molukse bevolkingsgroep. Dit artikel is gebaseerd op het verslag dat onlangs aan het ministerie van VWS werd aangeboden. In een later te verschijnen artikel zal ook over de totale Indische bevolkingsgroep worden gerapporteerd.

2. De doelgroep van *Het Gebaar*

Tot de doelgroep die voor *Het Gebaar* in aanmerking komt, worden onder meer die Molukkers gerekend die zich na de Tweede Wereldoorlog in Nederland hebben gevestigd en geconfronteerd werden met 'vermoedelijke tekortkomingen in het naoorlogs Indisch rechtsherstel'. Als belanghebbenden worden beschouwd degenen die

in de periode van 8 maart 1942 tot 15 augustus 1945 geheel of gedeeltelijk

(a) in het voormalig Nederlands-Indië hebben verbleven, en/of

(b) gedurende deze periode door de Japanners elders zijn geïnterneerd en/of tewerkgesteld; én voorts

- zich nadien, al dan niet tijdelijk, en uiterlijk op 1 januari 1967 in Nederland hebben gevestigd; én voorts
 - ten tijde van hun vestiging in Nederland of in ieder geval op 1 januari 1967 de Nederlandse nationaliteit bezaten, dan wel voor 1 januari 1967 een aanvraag voor het Nederlandschap hebben gedaan, welke aanvraag na die datum tot toekenning van het Nederlandschap heeft geleid.
- (c) met betrekking tot de hiervoor genoemde eisen van het Nederlandschap, worden de personen die genoemd staan in de Wet betreffende de positie van Molukkers (Stb. 1976, 468) onder artikelen 1, eerste lid, 2 en 3 eerste lid, gelijk gesteld met iemand die de Nederlandse nationaliteit had op 1 januari 1967, met dien verstande dat:
- de eis dat de betrokkene ten tijde van inwerkingtreding van deze wet in Nederland woonplaats of werkelijk verblijf had, niet geldt;
 - het beschikken over een verklaring van de minister van Justitie als bedoeld in art. 3, eerste lid, van deze wet, niet is vereist.

Bovendien komen in aanmerking degenen die in de periode van 8 maart 1942 tot 15 augustus 1945 geheel of gedeeltelijk

(a) in Nederlands-Indië hebben verbleven; en/of

(b) gedurende deze periode door de Japanners elders zijn geïnterneerd en/of tewerkgesteld; én die

- nadien rechtstreeks naar een ander land dan Nederlands-Indië of Indonesië zijn geëmigreerd; en die
- op het moment van emigratie de Nederlandse nationaliteit bezaten.

Erfgenenamen van de belanghebbende komen in aanmerking voor de gelden van de belanghebbende als deze is overleden na 11 december 2000. Van een uitkering zijn uitgesloten degenen die in de periode van 8 maart 1942 tot 15 augustus 1945 of een deel daarvan de Japanse nationaliteit hebben bezeten en/of zij die door de Nederlandse rechter wegens collaboratie met de Japanse bezetter zijn veroordeeld.

De oorsprong van de doelgroep Molukkers in Nederland wordt voor het overgrote deel gevormd door 3 578 Molukse ex-KNIL-militairen en 574 niet-militairen met hun gezinsleden die in 1951 in Nederland zijn aangekomen. In totaal gaat het om ongeveer 12,5 duizend personen waaronder enkele verstekelingen. Behalve deze oud-KNIL-militairen en hun familieleden is er in 1951–1952 een kleinere groep Molukkers naar Nederland gekomen die in dienst was van de Koninklijke Marine (Manuhutu, 1987). Bovendien kwamen in 1963 nog circa driehonderd Molukkers naar Nederland als gevolg van de soevereiniteitsoverdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië.

De groep van 12,5 duizend in 1951 in Nederland gearriveerde personen was voor het merendeel Indonesisch staatsburger krachtens de tussen Nederland en Indonesië gesloten 'Overeenkomst betreffende de toescheiding van staatsburgers' (Toescheidingsovereenkomst) uit 1949 (Staatsblad 1949, No. J 570). Deze overeenkomst verdeelde de bevolking van het voormalige Nederlands-Indië langs dezelfde lijnen als de Nationaliteitswet van 1892 en de Onderdaanschapswet van 1910. Zij die volgens de Nationaliteitswet Nederlander waren – de Europese en Indische Nederlanders – behielden de Nederlandse nationaliteit. Zij die dat niet

¹⁾ De auteurs zijn werkzaam bij het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut.

waren – inlanders en met hen gelijkgestelde 'vreemde oosterlingen' – verkregen de Indonesische nationaliteit (Heijs, 1994; Schuster, 1999, p. 83).

Rond 1958 waren velen van hen staatloos omdat ze de Indonesische nationaliteit hadden opgegeven. Slechts een minderheid had op dat moment reeds de Nederlandse nationaliteit verkregen of de Indonesische nationaliteit behouden. Het merendeel van hen en hun nakomelingen vroegen de Nederlandse nationaliteit pas in de jaren tachtig en negentig aan. Deze aanvragen werden toen over het algemeen snel ingewilligd.

3. Demografische ontwikkeling

3.1 Bronnen

De voornaamste bron van gegevens over het aantal en de samenstelling van de Molukse bevolkingsgroep zijn de passagierslijsten van de twaalf verschepingen vanuit Indonesië naar Nederland in 1951. Deze lijsten zijn opgesteld door de Koninklijke Landmacht en bevatten ook een overzicht van de huishoudensgrootte en -samenstelling van de ex-KNIL-militairen en burgers, bij aankomst in Nederland. Uit deze bron is het aantal van 12,5 duizend personen in 1951 afkomstig. Dit aantal vormt in het navolgende de basis voor de verdere demografische ontwikkeling van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland.

Daarnaast zijn de registraties van het Commissariaat Ambonezenzorg (CAZ) geraadpleegd. Voortbouwend op de passagierslijsten konden hiermee voor de betrokkenen gegevens worden aangevuld tot 1970 met betrekking tot onder meer repatriatie naar Indonesië, emigratie naar elders en naturalisatie. Dit zogenoemde Boek Bevolkingsbestand Molukkers werd eveneens gebruikt als bron voor de uitvoering van het Besluit Rietkerk-uitkering uit 1986. Dit Besluit regelt de toekenning van een jaarlijkse uitkering en herdenkingspenning aan die Molukkers die in 1951–1952 onder de zorg van de Nederlandse regering naar Nederland zijn overgebracht. Deze uitkeringsgerechtigden zijn zowel in Nederland als elders woonachtig en kunnen zowel de Nederlandse als een andere nationaliteit hebben.

3.2 Basisbevolking

Gebaseerd op de zojuist genoemde CAZ-gegevens geeft de publicatie 'Enkele cijfers over de Ambonezen in Nederland' van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (Ministerie van CRM, 1968) een leeftijdsverdeling van de Molukse bevolking per 1 januari 1968. Hieruit kan worden afgeleid dat 9 403 personen van 22 jaar en ouder (4 984 mannen en 4 419 vrouwen) in 1945 of voorgaande jaren waren geboren en tijdens de Japanse bezetting in Nederlands-Indië verbleven. (Tot de doelgroep voor *Het Gebaar* behoren personen die de Japanse bezetting hebben meegemaakt, derhalve geboren zijn vóór 15 augustus 1945. Omdat de leeftijdsgegevens alleen in hele jaren bekend zijn, is voor de berekeningen de grens gelegd bij 31 december 1945). Men moest immers anno 2001 ten minste 55 jaar oud zijn om een tegemoetkoming te kunnen ontvangen. In het navolgende wordt echter ook naar de naoorlogse generaties gekeken, dat wil zeggen de nakomelingen die grotendeels na de oorlog in Nederland zijn geboren.

3.3 Bevolkingsgroei

In het verleden zijn diverse schattingen gemaakt van de omvang van de Molukse bevolkingsgroep (*staat 1*). Deze schattingen waren steeds op een positieve bevolkingsgroei, maar zijn veelal niet op hun betrouwbaarheid getoetst. Naast totale aantallen werd in enkele gevallen ook de samenstelling van de bevolking weergegeven. Meer recente gegevens zijn onder andere verkregen op

grond van steekproeven, zoals het landelijk onderzoek naar de arbeidsmarktproblemen van Molukkers in de leeftijdsgroep van 15–64 jaar in 1983 (Veenman, 1990).

Staat 1
Molukse bevolking in Nederland, 1951–1998

Jaar	Aantal
1951	12 500
1959	19 793
1968	25 456
1987	35 000 (schatting)
1994	35 000–40 000 (schatting)
1998	42 000–43 000 (schatting)

Bron: Cijfers zijn ontleend aan Commissie Verwey-Jonker (1959), Ministerie van CRM (1968), Veenman (1989) en Vleugels (1998).

3.4 Geboorte

Het registratiesysteem van het CAZ geeft geen volledig beeld van het jaarlijks aantal geborenen. Wel kan op grond van deze registratie worden opgemaakt dat indertijd grote gezinnen (met zeven of meer kinderen) veelvuldig voorkwamen. Een publicatie op basis van dit registratiesysteem laat zien dat in 1968 het gemiddeld aantal kinderen van alle gezinnen met inwonende kinderen bij de Molukse gezinnen 4,81 bedroeg, tegen 2,61 bij de Nederlandse gezinnen (Ministerie van CRM, 1968).

De snelle groei van de Molukse bevolking in de eerste 15 jaren van het verblijf in Nederland en de scherpe daling van de jaarlijkse bevolkingsgroei in de daaropvolgende periode kan worden toegeschreven aan de ontwikkeling van de leeftijdsopbouw en de vruchtbaarheid. In 1968 was 43% van de Molukse bevolking jonger dan 15 jaar, vergeleken met 28% bij de totale bevolking van Nederland. Dit verschil is inmiddels sterk verminderd. In 1983 was het aandeel jongeren onder de 15 jaar 23% bij de Molukse bevolking en 21% bij de Nederlandse bevolking (Veenman, 1989).

Aan de daling van de vruchtbaarheid droegen vooral ingrijpende gedragsverandering van de partners, een herziening van het oude waardenpatroon, een meer geformaliseerde opvoeding van de kinderen, een groter gebruik van anticonceptie, grotere overlevingskansen van jonggeborenen en een toenemend aantal gemengde huwelijken bij (Van Amersfoort, 1971). De Molukkers pasten zich relatief snel aan de veranderde omstandigheden aan, hetgeen gepaard ging met kleinere gezinnen (een geringer gemiddeld aantal kinderen). Al onder de eerste generatie Molukkers kwamen gemengde huwelijken voor (Siwabessy en Van Wijk, 1986). Vooral onder jongeren van de tweede generatie nam gemengd huwen in de loop van de tijd nog verder toe. Aangezien we in de onderhavige exercitie kinderen van de tweede generatie met slechts één Molukse ouder ook als 'Moluks' willen beschouwen, moet er bij het doorrekenen van het effect van de vruchtbaarheid op de loop van de Molukse bevolking voor het gemengd huwen worden gecorrigeerd. Voor de schatting van de doelgroep voor *Het Gebaar* vormt dit geen enkel probleem, omdat die alleen betrekking heeft op personen geboren vóór 15 augustus 1945. Voor de omvang van de naoorlogse generaties is deze definitie uiteraard wel van belang.

Van Amersfoort (1971) berekende de netto-vervangingsfactor van de Molukse bevolking. Deze daalde van 2,82 in 1961 naar 1,90 in 1965 en vervolgens verder naar 1,35 in 1967. Voor de Nederlandse bevolking bedroeg de netto-vervangingsfactor 1,33 in 1967. Uit deze cijfers kan men afleiden dat het geboortenniveau van de Molukkers zich in de loop van de tijd in de richting van het Nederlandse niveau ontwikkelde.

3.5 Sterfte

Gegevens over de sterfte van Molukkers zijn vanwege onvolledigheid niet goed af te leiden uit het registratiesysteem van het CAZ. Bekend is dat 517 mensen zijn overleden in de periode 1951–1970.

Van hen is echter niet de verdeling naar leeftijd en geslacht bekend. Daarom is voor de berekening van het aantal overledenen uitgegaan van de waargenomen sterftecijfers van Nederland voor de periode 1968–2000.

3.6 Migratie

Een aantal Molukkers emigreerde vanuit Nederland naar Indonesië (repatriatie), maar ook andere bestemmingen zoals de Verenigde Staten en Australië kwamen voor. De meeste emigranten keerden echter terug naar het land van herkomst, te weten 1 758 personen in de periode 1951–1970. Vóór 1 januari 1967 waren 913 mensen gerepatriëerd, wat overeenkomt met bijna 4% van de basisbevolking. Na 1975 vond met steun van de Nederlandse overheid en onder begeleiding van het Joint Committee Nederland-Indonesië nog enige repatriatie plaats. Volgens informatie van dit comité zijn sindsdien nog eens circa 450 personen naar Indonesië gerepatriëerd. Vergeleken hierbij emigreerde slechts een gering aantal personen naar elders, te weten circa 700 personen.

Direct na 1951 kwamen immigranten vooral in het kader van gezinshereniging naar Nederland, maar ook direct uit Nieuw-Guinea na de overdracht daarvan aan Indonesië in 1963. Uit het registratiesysteem van het CAZ konden 83 personen worden genoteerd die in de periode 1951–1969 naar Nederland zijn gekomen vanwege gezinshereniging. Het aantal immigranten uit Nieuw-Guinea wordt geschat op 300 personen. Het gaat daarbij vooral om Molukkers die waren opgenomen in de Koninklijke Landmacht en naar Nieuw-Guinea waren gezonden. Ook was een aantal Molukkers ooit als burger naar Nieuw-Guinea gegaan en 'gelijkgesteld'. Voor de bepaling van de doelgroep voor *Het Gebaar* is migratie ná 1968 niet meer van invloed. Molukkers mogen immers, mits ze aan de gestelde voorwaarden voldoen, nu overal op aarde woonachtig zijn.

4. Methode

Voor het maken van een schatting van de omvang van de totale Molukse bevolkingsgroep in Nederland en het aantal Molukkers dat in aanmerking komt voor een tegemoetkoming in het kader van *Het Gebaar* wordt van het volgende uitgegaan:

- De bevolking van 1 januari 1968 (basisbevolking) naar leeftijd en geslacht;
- Een interpolatiemethode om een meer gedetailleerde geslachts- en leeftijdsspecifieke bevolkingssamenstelling te verkrijgen;
- Sterfte: waargenomen gegevens van Nederland naar leeftijd, geslacht en jaar (1968–2000);
- Vruchtbaarheid: eveneens Nederlandse waargenomen leeftijds-specifieke gegevens (1968–2000) met een tweetal correctiefac-

toren, één voor het niveau van de vruchtbaarheid, de ander voor het effect van gemengd huwen:

- Niveau: omdat de Molukse vruchtbaarheid in de beginjaren hoger is dan de Nederlandse vruchtbaarheid en de groep zich tegelijkertijd aanpast aan het Nederlandse patroon, worden de Nederlandse cijfers van 1968 opgehoogd met een factor 1,2. Deze factor neemt vervolgens lineair af tot in 1983 het Nederlandse niveau is bereikt. Deze vruchtbaarheidscijfers hebben geen effect op de omvang van de doelgroep voor *Het Gebaar*, omdat die immers al vóór 1945 geboren moet zijn. Wel zijn ze van invloed op de totale Molukse bevolking van dit moment;
- Gemengde huwelijken: omdat we kinderen van de tweede generatie met slechts één Molukse ouder ook als 'Moluks' willen beschouwen, en de vruchtbaarheidscijfers in het voorafgaande uitsluitend worden toegepast op Molukse vrouwen, wordt het feit genegeerd dat Molukse kinderen ook geboren kunnen worden uit Molukse mannen en niet-Molukse vrouwen. Hiervoor wordt gecorrigeerd door de geboorte-aantallen op te hogen met een factor voor gemengde huwelijkssluiting. Deze factor is geschat op 1,10 voor het jaar 1968. Verondersteld wordt dat deze geleidelijk oploopt met één procentpunt per jaar. Dit betekent dat de factor in 2001 is opgelopen tot 1,43.
- Voor de berekening is gebruik gemaakt van een zogenoemd cohort-componentenmodel. Hierbij wordt de bevolking onderscheiden naar geslacht en leeftijdsgroepen. Voor iedere combinatie van geslacht en leeftijd wordt de bevolking aan het begin van het jaar omgerekend in een bevolking aan het eind van het jaar, door het vooruitberekenen van bevolkingsveranderingen, zoals geboorte en sterfte. Deze berekeningen worden herhaald voor opeenvolgende prognosejaren, waarbij de eindbevolking van het ene prognosejaar dient als beginbevolking voor het volgende prognosejaar, net zo lang tot het einde van de prognoseperiode is bereikt;
- Om de plausibiliteit van de uitkomsten te toetsen is met het CBS overeengekomen dat ook zij een aantal berekeningen zouden maken. Deze zijn inmiddels in een eerder artikel in de Maandstatistiek van de bevolking gepubliceerd (Steenhof en Harmsen, 2001). De uitkomsten van de CBS- en de NIDI-exercities worden vergeleken.

5. Resultaten

Op grond van de schaarse beschikbare statistische gegevens en de toegepaste NIDI-berekeningsmethode wordt de totale omvang van de Molukse bevolking op 1 januari 2001 geschat op 42,3 duizend personen. *Staat 2* geeft de leeftijdsverdeling van mannen en vrouwen voor de jaren 1968, 1985 en 2001. In de *grafieken 1 en 2* is de leeftijds piramide van de totale Molukse bevolking van 1968 en

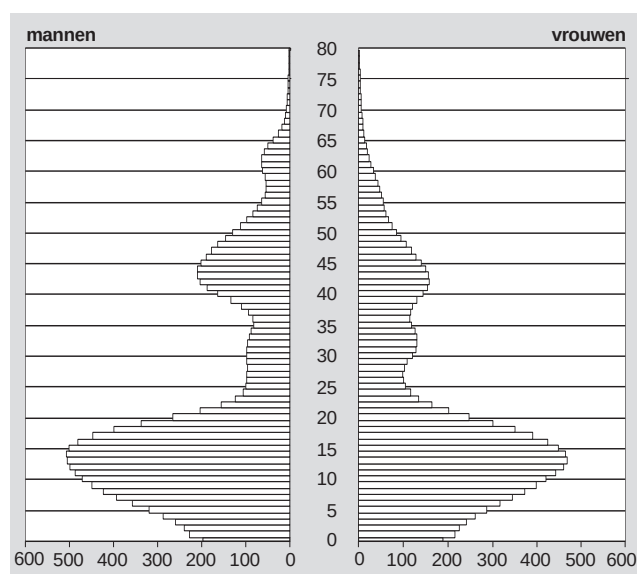
Staat 2
Omvang van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland op 1 januari 1968, 1985 en 2001

Leeftijdsgroep	1968			1985			2001		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
<i>Totale bevolking (x 1 000)</i>									
0–19	7,9	7,2	15,1	6,5	6,2	12,7	6,6	6,4	12,9
20–39	2,3	2,7	5,0	7,7	7,1	14,8	6,1	5,9	12,0
40–59	2,7	2,0	4,6	2,2	2,4	4,6	6,7	6,3	13,0
60+	0,5	0,2	0,7	1,8	1,5	3,2	1,9	2,5	4,4
Totaal	13,4	12,1	25,4	18,1	17,2	35,3	21,4	21,0	42,3
<i>Bevolking geboren voor 1 januari 1946 (x 1 000)</i>									
22+	5,0	4,4	9,4	4,1	4,0	8,1	2,5	3,1	5,6
39+									
55+									

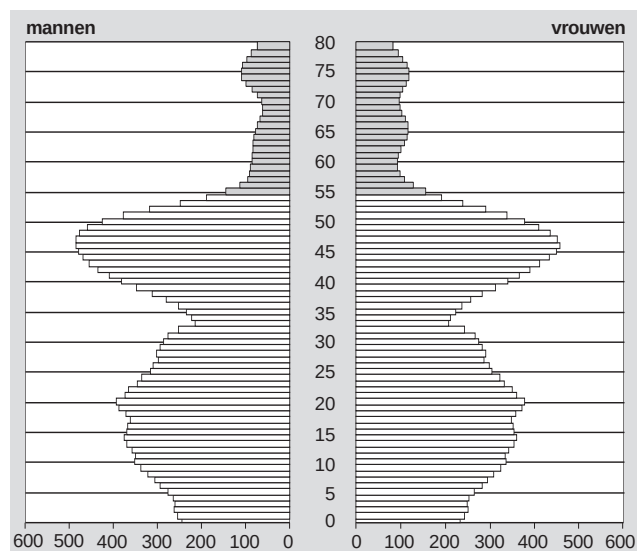
2001 weergegeven. Omdat de tweede generatie nagenoeg geheel geboren is en een derde generatie door ons niet werd onderscheiden, zal de totale omvang van de op deze wijze gedefinieerde Molukse bevolking in de nabije toekomst gaan afnemen.

Kijken we specifiek naar de groep van 55 jaar of ouder (dat wil zeggen vóór of in de Tweede Wereldoorlog geboren; het donkergrijze deel in grafiek 2) dan bestaat die groep anno 2001 uit 5,6 duizend personen. In 1985 waren dat nog 8,1 duizend personen (van 39 jaar of ouder), tegen 9,4 duizend personen (van 22 jaar of ouder) in 1968. Aan het aantal in 2001 moeten echter ook de ge(ri)emigreerden worden toegevoegd, dat wil zeggen een toevoeging van 4% (schatting: 200 personen). Het totaal komt dan uit op 5,8 duizend personen. Deze personen komen in aanmerking voor een tegemoetkoming in het kader van Het Gebaar.

1. Leeftijdsofbouw van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland, 1 januari 1968

2. Leeftijdsofbouw van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland, 1 januari 2001 (donkergrijs: doelgroep voor een tegemoetkoming van Het Gebaar)

De zojuist gepresenteerde resultaten zijn afkomstig uit de door het NIDI gevolgde prospectieve benadering, hetgeen dus wil zeggen dat de demografische ontwikkeling van de Molukse bevolkingsgroep in logisch chronologische volgorde werd gereconstrueerd met de beschikbare gegevens en aanvullende veronderstellingen (vanaf 1951, het jaar van aankomst in Nederland, maar meer ge-

detailleerd vanaf 1968, werd jaar voor jaar de demografische ontwikkeling gemodelleerd).

Het is daarnaast ook mogelijk om met een beschikbaar bestand van de huidige omvang van een qua definitie enigszins vergelijkbare populatie de demografische geschiedenis te reconstrueren, maar dan terug in de tijd. Het CBS heeft daartoe een berekening gemaakt van het aantal Molukkers dat op 1 januari 2001 woonachtig was in Nederland en dat de oorlog in het voormalig Nederlands-Indië heeft meegemaakt. Deze Molukse bevolkingsgroep is vrij massaal in de maanden november en december 1958 in de gemeentelijke bevolkingsregisters geregistreerd. Daarom is de CBS-berekening gebaseerd op een telling in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) van het aantal personen woonachtig in Nederland naar:

- jaar van vestiging in Nederland: november-december 1958, onder de veronderstelling dat in die twee maanden alleen 'Molukkers' in de bevolkingsregisters werden ingeschreven;
- geboorteland: Nederlands-Indië; en
- geboortjaar: vóór 1946.

Bovendien werden alleen degenen geteld die nog in leven zijn op 1 januari 2001 én van wie beide ouders in Indonesië zijn geboren. Een en ander wil zeggen dat in deze berekeningen slechts een deel van de totale Molukse bevolkingsgroep werd meegenomen. De groep van 12,5 duizend personen die in 1951 in Nederland was gearriveerd en in speciale woonvoorden was ondergebracht, had zich (per 1958) inmiddels vermeerderd tot 18,5 duizend personen (verminderd door sterfte maar vooral vermeerderd door na-oorlogse geboorten; deze laatste na-oorlogse geboorten worden door het CBS evenwel als tweede generatie beschouwd. Steenhof en Harmsen (2001) maken duidelijk dat het op grond van de in de GBA beschikbare gegevens momenteel niet mogelijk is de huidige omvang van die tweede generatie te schatten, aangezien deze generatie in Nederland is geboren en de Nederlandse nationaliteit heeft).

Op grond van de zojuist genoemde criteria voor de eerste generatie zouden er op 1 januari 2001 circa 3,5 duizend personen in Nederland woonachtig zijn. Dit aantal is uiteraard lager dan de 5,9 duizend personen genoemd door Steenhof en Harmsen (2001), omdat deze auteurs het criterium 'geboren vóór 1946' niet hante- ren en zich richtten op de gehele groep eerste generatie Moluk- kers die in 1951 naar Nederland kwam. Zij telden dus ook de tussen 1946 en 1951 geboren mee, en die laatste komen juist niet in aanmerking voor een tegemoetkoming van Het Gebaar. Circa 90% van deze 3,5 duizend personen heeft thans de Neder- landse nationaliteit. Deze uitkomst is ook lager dan die welke zo- juist was verkregen op grond van de door het NIDI gehanteerde prospectieve methode (5,6 duizend personen). Dit is een gevolg van het feit dat bij de methode gehanteerd door het CBS geldt dat de betrokkenen in Nederland woonachtig zijn, hetgeen niet geldt voor de prospectieve werkwijze. Van de (circa 2,1 duizend) Moluk- kers die kennelijk ooit in Nederland woonden maar anno 2001 niet meer, is een deel teruggedaan naar Indonesië.

De uitkomst van een totaal aantal van 42,3 duizend ergens op aarde wonende Molukkers, zoals gedefinieerd in dit artikel, is in vergelijking met de opgaven in Staat 1 wellicht enigszins verras- send. De aldaar geschetste trend is immers dat al in 1998 ruim 42 duizend Molukkers in Nederland woonden (de NIDI schatting voor 1998 komt uit op 41,5 duizend). Verschillen in berekeningen kun- nen echter gemakkelijk ontstaan wanneer er sprake is van schaar- se data en uiteenlopende definities en berekeningmethoden.

6. Samenvatting

Om zicht te krijgen op het totaal aantal mogelijke verzoeken voor een tegemoetkoming in het kader van 'Het Gebaar' heeft het mi- nisterie van VWS het NIDI verzocht onderzoek te doen naar, on- der meer, de omvang en samenstelling van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland. Omdat er over deze bevolkings- groep geen kant en klare statistieken beschikbaar zijn, was een aparte onderzoeksmethode vereist. Het NIDI ontwikkelde een

speciaal 'vooruitberekeningsmodel' waarin met gegevens die in de literatuur en statistiek werden aangetroffen de demografische geschiedenis van de Molukkers jaar voor jaar werd gereconstrueerd. Het CBS kon uit de GBA een tabel genereren met de eerste generatie Molukkers die momenteel in Nederland woonachtig zijn.

Confrontatie van beide gegevensbronnen levert het volgende beeld op: anno 2001 wonen er in Nederland 3,5 duizend Molukkers (van 55 jaar of ouder) die de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië hebben meegemaakt. Het overgrote deel van hen heeft de Nederlandse nationaliteit, maar deze hebben zij over het algemeen pas na 1968 verworven. Al deze personen komen in aanmerking voor een tegemoetkoming in het kader van 'Het Gebaar'. Dat geldt ook voor 2,1 duizend Molukkers die na de oorlog ooit in Nederland woonden maar thans in een ander land zijn gevestigd.

Inclusief hun afstammelingen bestaat de groep Molukkers die na de oorlog naar Nederland is gekomen momenteel uit 42,3 duizend personen. Een vooralsnog onbekend deel daarvan woont niet meer in Nederland.

Noot

Dit artikel kwam tot stand in een team van NIDI-medewerkers, waarin naast de auteurs ook drs. C.C. Huisman, dr. E. van Imhoff en dr. F.W.A. van Poppel participeerden. Het onderzoeksteam werd begeleid door een wetenschappelijke commissie waarin drs. J.A.A. de Beer (CBS), dr. E. Touwen-Bouwsma (NIOD) en dr. W.H. Willems (Universiteit van Amsterdam) zitting hadden.

De auteurs zijn erkentelijk voor de gesprekken die werden gevoerd met J.R.H. Frölings (secretaris raad van beheer SAIP, Heerlen), W. Chr. Manuhutu (directeur Moluks Historisch Museum, Utrecht), C. Nanlohy (directeur Landelijk Overlegorgaan Welzijn Molukkers, Utrecht), M.O. Rijkschroeff (secretaris Joint Committee Nederland-Indonesië, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Den Haag) en F. Steylen (Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, Leiden).

Voor inlichtingen: beets@nidi.nl en/of walhout@nidi.nl.

Archivalia

Stichting Administratie Indonesische Pensioenen (SAIP), Heerlen Koninklijke Landmacht Nederland: lijsten van 12 verscheppingen van Indonesië naar Nederland, 1951.

Commissariaat Ambonezenzorg (CAZ), Boek Bevolkingsbestand Molukkers 1951–1970.

Literatuur

Amersfoort, J. J. M., 1971, De sociale positie van de Molukkers in Nederland. Staatsuitgeverij, Den Haag.

Commissie Verwey-Jonker, 1959, Ambonezen in Nederland. Rapport van de Commissie ingesteld bij besluit van de Minister van Maatschappelijk Werk, dd. 24 september 1957, No. U 2598. Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, 's-Gravenhage.

Heijs, E., 1994, De Nederlandse nationaliteit van Indische Nederlanders: een historische terugblik. In: W. Willems en L. Lucassen (red.), Het onbekende vaderland: de repatriëring van Indische Nederlanders, 1946–1964. Sdu Uitgeverij, blz. 58–66, Den Haag.

Ministerie van CRM, 1968, Enkele cijfers over de Ambonezen in Nederland. Stafbureau Statistiek, Den Haag.

Manuhutu, W., 1987, Molukkers in Nederland. Migranten tegen wil en dank. Tijdschrift voor Geschiedenis 100 (3), blz. 432–445.

Schuster, J., 1999, Poortwachters over immigranten. Het debat over immigratie in het naoorlogse Groot-Brittannië en Nederland. Het Spinhuis, Amsterdam.

Siwabessy, F. en N. van Wijk, 1986, Molukkers en gemengde huwelijken. Migrantenstudies 2 (3), blz. 23–37.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 1949 No. J 570, Ontwerp overeenkomst overdracht soevereiniteit over Indonesië (Wet 21 december 1949).

Steenhof, L. en C. Harmsen, 2001, Eerste generatie Molukkers in Nederland. Maandstatistiek van de bevolking december 2001, blz. 28–30.

SAIP – Stichting Administratie Indonesische Pensioenen, 1999, Jaarverslag 1999. Heerlen.

Veenman, J., 1989, Molukkers in Nederland: een demografische speurtocht. Migrantenstudies 5 (3), blz. 6–17.

Veenman, J., 1990, De arbeidsmarktpositie van allochtonen in Nederland, in het bijzonder van Molukkers. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Veenman, J. (red.), 1994, De sociale integratie van Molukkers. Koninklijke Vermande, Lelystad.

Vleugels, M., 1998, Puzzelen met overzeese pensioenen. 40 jaar SAIP, 20 jaar samenwerking met ABP. Stichting Administratie Indonesische Pensioenen, Heerlen.

Bevolkingsstatistieken in StatLine

StatLine

In toenemende mate zijn cijfers van het CBS beschikbaar via internet. Via internet kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle publicaties die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u bevolkingscijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over bevolking te vinden. De snelste manier om deze cijfers te vinden, is als volgt. Ga naar de openingspagina van de CBS homepage (www.cbs.nl) en druk op de knop 'StatLine' aan de rechterzijde. U krijgt dan een scherm waarin u een zoekopdracht kunt geven (*figuur 1*). Als u op 'thema' klikt, krijgt u een scherm met de themastructuur binnen StatLine te zien, de 'StatLine Webselector' (*figuur 2*).

Binnen de Webselector kunt u via de themastructuur snel gegevens over bevolking opvragen. Door op het plusje voor 'Mens en maatschappij' te klikken, komt u bij 'Bevolking' terecht. Als u vervolgens op 'Bevolking' klikt, krijgt u een lijst met publicaties en submappen (*figuur 3*). In de submappen vindt u informatie over bijvoorbeeld de samenstelling van de bevolking, geboorte en immigratie en emigratie.

Ter illustratie is in *figuur 3* de publicatie 'Bevolking; kerncijfers' geselecteerd. In het rechterdeel van de Webselector ziet u vervolgens een overzicht van de onderwerpen in deze publicatie. Hier kunt u door de tabbladen 'Onderwerpen' en 'Jaar' te selecteren

uw eigen tabel samenstellen. Als u uw tabel heeft samengesteld, drukt u op 'Gegevens tonen' onderaan het scherm. U krijgt nu de tabel op het scherm te zien. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Bewaar tabel in ander formaat') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel op te slaan in excel-formaat of enig ander formaat.

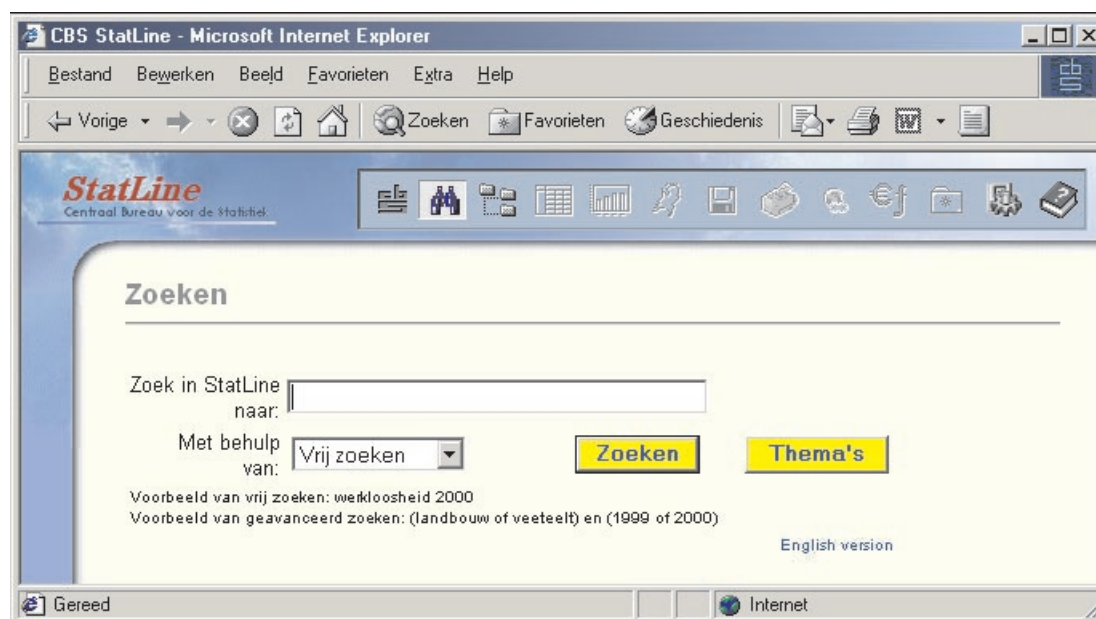
Wat kunt u in StatLine vinden?

Er is een groot aantal StatLinepublicaties met bevolkingscijfers beschikbaar. De meeste vindt u onder de kop 'Bevolking' (*figuur 3*). Er zijn publicaties beschikbaar met kerncijfers van de bevolking, maandcijfers van de bevolking, regionale cijfers, cijfers over de huishoudens, geboorte, sterfte en doodsoorzaken, huwelijken en huwelijksontbindingen, verhuizingen, immigratie en emigratie, allochtonen, asielverzoeken, nationaliteit en diverse prognoses. In de publicatie 'Historie bevolking' vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder 'Bevolking' ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal' in de publicaties 'Regionaal statistisch bestand' en 'Statistisch bestand gemeenten'.

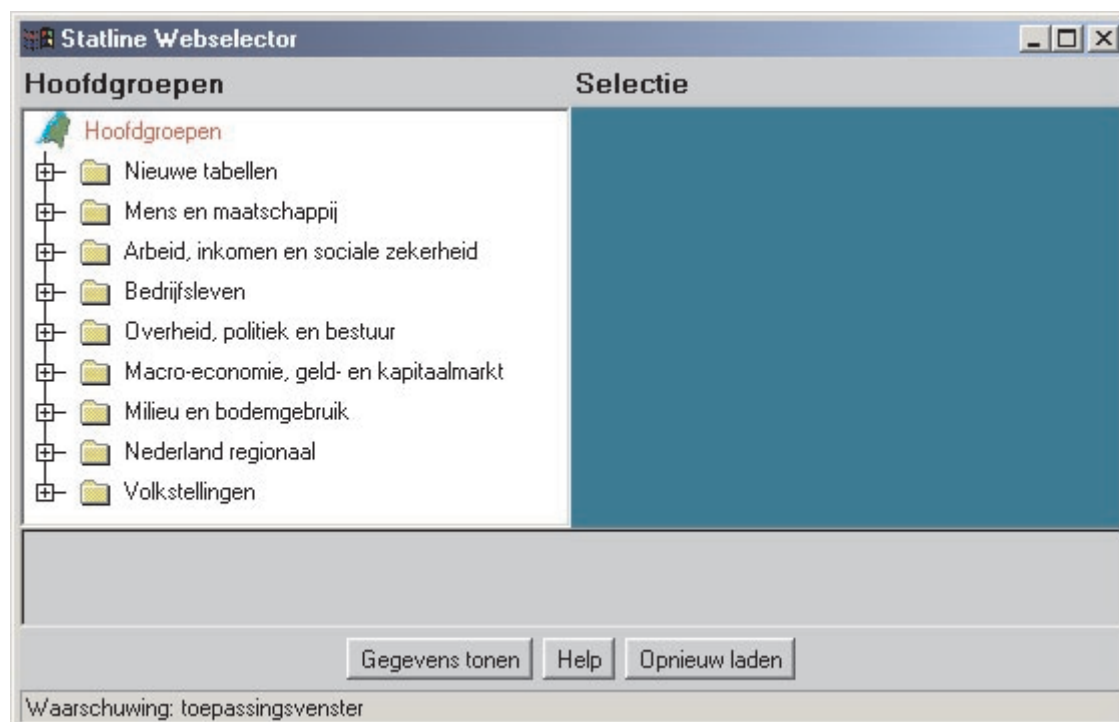
In de afgelopen periode verschenen in StatLine:

Maand- en jaarcijfers, april 2002 (voorlopig)
Bevolkingsontwikkeling per gemeente, april 2002 (voorlopig)
Verhuizingen binnen gemeenten
Huishoudenspositie regionaal 2001 (voorlopig)
Verkiezingen Tweede Kamer
Immi- en emigratie naar land van herkomst/bestemming en geboorteland
Immi- en emigratie naar leeftijd, geslacht, burgerlijke staat en geboorteland

1. Zoeken in StatLine

2. StatLine Webselector

3. Bevolking in StatLine

The screenshot displays the StatLine web application interface. On the left, under the heading 'Hoofdgroepen', is a tree view of population categories. 'Bevolking' is expanded, showing sub-items like 'Historie bevolking', 'Bevolking: kerncijfers' (selected), 'Bevolking: maand- en jaarcijfers', 'Samenstelling', 'Huishoudens', 'Geboorte', 'Sterfte en doodsoorzaken', 'Huwten, scheiden en verweduwen', 'Verhuizingen', 'Immigratie en emigratie', 'Allochtonen', 'Asielverzoeken', 'Wijzigingen van nationaliteit', 'Prognose', 'Regionaal', 'Onderzoek gezinsvorming', 'Gezondheid', 'Welzijn', 'Leefsituatie bevolkingsgroepen', and 'Mobiliteit van personen'. On the right, under the heading 'Selectie', the 'Bevolking: kerncijfers' section is active, with tabs for 'Onderwerpen' and 'Jaar'. The 'Onderwerpen' tab shows a list of topics: 'Bevolking naar geslacht', 'Bevolking naar burgerlijke staat', 'Bevolking naar leeftijd', 'Allochtonen' (highlighted in red), 'Particuliere huishoudens', 'Bevolking in institutionele huishoudens', 'Bevolkingsgroei', and 'Bevolkingsdichtheid'. At the bottom, a text box explains that 'Allochtonen op 1 januari' are those born abroad, with a distinction between those who have lived in the Netherlands for at least 15 years and those who have not. Below this text are buttons for 'Gegevens tonen', 'Help', and 'Opnieuw laden'. A warning message 'Waarschuwing: toepassingsvenster' is visible at the very bottom.

Hoofdgroepen

- Bevolking
 - Historie bevolking
 - Bevolking: kerncijfers
 - Bevolking: maand- en jaarcijfers
 - Samenstelling
 - Huishoudens
 - Geboorte
 - Sterfte en doodsoorzaken
 - Huwten, scheiden en verweduwen
 - Verhuizingen
 - Immigratie en emigratie
 - Allochtonen
 - Asielverzoeken
 - Wijzigingen van nationaliteit
 - Prognose
 - Regionaal
 - Onderzoek gezinsvorming
- Gezondheid
- Welzijn
- Leefsituatie bevolkingsgroepen
- Mobiliteit van personen

Selectie

Bevolking: kerncijfers

Onderwerpen Jaar

- Onderwerpen
 - Bevolking naar geslacht
 - Bevolking naar burgerlijke staat
 - Bevolking naar leeftijd
 - Allochtonen
 - Particuliere huishoudens
 - Bevolking in institutionele huishoudens
 - Bevolkingsgroei
 - Bevolkingsdichtheid

Allochtonen op 1 januari.
Het CBS rekent personen tot de allochtonen als ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie).

Gegevens tonen Help Opnieuw laden

Waarschuwing: toepassingsvenster

Maandcijfers

Technische toelichting

De gegevens over de *bevolking*, met uitzondering van asielzoekers, hebben betrekking op personen die in de basisadministratie van de Nederlandse gemeenten als ingezetene zijn opgenomen (de 'de jure' bevolking). In principe wordt iedereen die voor onbepaalde tijd in Nederland woonachtig is, opgenomen in de basisadministratie van de gemeente waar men woont resp. waar men de meeste malen overnacht (de gemeente van inschrijving of woon-gemeente). De gegevens van een individu vormen tezamen een *persoonlijst*.

Geborenen worden geteld naar de gemeente waar de moeder (eventueel de vader) als ingezetene is ingeschreven. De opgenomen gegevens over de *levendgeborenen* hebben betrekking op alle bij de gemeente aangegeven geborenen die enig teken van leven hebben vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur. Daar waar levendgeborenen worden onderscheiden naar *rangnummer* wordt, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld het rangnummer van de levendgeborene uit de moeder (en dus niet dat uit het bestaande huwelijk).

Een kind wordt *buitenechtelijk* genoemd als de moeder op het moment van de bevalling niet gehuwd is of als ze uiterlijk 307 dagen vóór de bevalling verweduwd of gescheiden is.

Overledenen worden eveneens geteld naar de gemeente van inschrijving en niet naar de gemeente van overlijden. De vermelde *leeftijd* is, met uitzondering van de overleden kinderen beneden 1 jaar, het verschil tussen het kalenderjaar van overlijden en dat van geboorte.

De statistiek van de *buitenlandse migratie* heeft betrekking op alle personen die aangifte doen van het feit dat zij zich in Nederland vestigen of Nederland verlaten.

Immigranten zijn zij voor wie de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt. Voor de emigratie geldt dat de verwachte verblijfsduur in het buitenland in het jaar volgend op het vertrek ten minste acht maanden bedraagt.

Administratieve correcties worden gevormd door de opnemingen in respectievelijk afvoeringen uit de gemeentelijke persoonsregisters anders dan door geboorte, sterfte, vestiging, vertrek of gemeente-grenswijzigingen. Het grootste deel van de administratieve correcties betreft de verwerking van of het vertrek van personen die deze gebeurtenis niet hebben gemeld bij de gemeentelijke autoriteiten of de hervestiging die daarna plaatsvindt.

Onder *binnenlandse migratie* wordt verstaan iedere woonplaatswisseling binnen Nederland die leidt tot verandering van gemeente van inschrijving. Veranderingen van inschrijvingsgemeente die in verband met grenswijziging tussen, respectievelijk samenvoeging van, gemeenten in de bevolkingsadministratie worden geregistreerd, worden niet als binnenlandse migratie beschouwd.

Verhuizingen binnen een gemeente behoren tot de statistiek van de *binnengemeentelijke verhuizingen*.

De gegevens over de *huwelijksluiting* zijn geteld naar de gemeente waar de huwelijksvoltrekking voor de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft plaatsgehad en hebben betrekking op huwelijken waarvan ten minste één der huwelijkspartners als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is gesloten.

Per 1 januari 1998 is in Nederland het *geregistreerd partnerschap* ingevoerd. De registratie van het partnerschap in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) is mogelijk voor paren van gelijk en van verschillend geslacht.

Echtscheidingen betreffen de door een rechter uitgesproken echtscheidingsvonnissen en hebben betrekking op echtscheidingen waarvan ten minste één van de betrokkenen als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is ontbonden. De datum van echtscheiding is de datum waarop dit vonnis bij de burgerlijke stand wordt ingeschreven. Voor huwelijken die in Nederland zijn gesloten is dat de burgerlijke stand in de gemeente waar het huwelijk werd voltrokken. Huwelijken die in het buitenland zijn gesloten en in Nederland zijn geregistreerd, kunnen in Nederland worden ontbonden door inschrijving van het echtscheidingsvonnis in het echtscheidingsregister van de gemeente 's-Gravenhage.

Asielzoekers zijn mensen die om uiteenlopende redenen hun land hebben verlaten om in een ander land, bijvoorbeeld Nederland, bescherming of asiel te zoeken. Het aantal individuele asielaanvragen wordt geregistreerd door het Ministerie van Justitie, de bron voor de in de tabel vermelde cijfers. De asielzoekers in een bepaald jaar worden niet allen ook als immigrant in dat jaar geteld. Voor dat laatste is immers inschrijving in een gemeentelijke basisadministratie vereist. Asielzoekers worden niet direct na aankomst als immigrant ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie (GBA). Voor degenen die in de centrale opvang zitten, gebeurt dit pas als zij 'statushouder' zijn geworden, of langer dan een jaar in een opvangcentrum verblijven. Degenen die buiten de centrale opvang onderdak hebben, worden ingeschreven mits zij rechtmatig in Nederland verblijven. Nadat het CBS bericht van inschrijving in de GBA heeft ontvangen, wordt de (voormalige) asielzoeker als immigrant opgenomen.

Ten slotte wordt nog vermeld dat door middel van een voetnoot per tabel wordt aangegeven welke cijfers een voorlopig karakter dragen en welke definitief zijn.

Tabel 1
Bevolking, stand en dynamiek

	Levend- geborenen	Over- ledenen	Buitenlandse migratie		Totale bevolkings- groei ²⁾	Aantal inwoners aan het einde van het jaar / de maand	Binnen- landse migratie	Binnen- gemeentelijk verhuisde personen	Huwelijks- sluitingen	Partner- schaps- registraties	Echt- scheidingen
			Immigratie	Emigratie ¹⁾							
1997	192 443	135 783	109 860	81 973	87 085	15 654 192	633 356	1 106 833	85 059		33 740
1998	199 408	137 482	122 407	79 289	106 033	15 760 225	665 795	1 108 216	86 956	4 626	32 459
1999	200 445	140 487	119 151	78 779	103 725	15 863 950	637 394	1 058 308	89 428	3 256	33 571
2000	206 619	140 527	132 850	78 977	123 125	15 987 075	614 097	972 256	88 074	2 922	34 650
2001	203 139	140 270	132 790	82 201	116 326	16 103 401	609 959	952 575	81 855	3 316	37 054
januari	17 349	13 097	11 770	7 913	8 109	15 995 184	53 682	83 854	3 501	168	3 404
februari	15 334	11 108	10 205	5 770	8 661	16 003 845	44 935	73 165	3 401	163	2 970
maart	16 838	12 566	10 586	7 215	7 643	16 011 488	48 391	81 639	4 477	171	3 252
april	15 677	11 553	9 717	5 599	8 242	16 019 730	41 359	69 046	5 873	146	2 854
mei	17 536	12 052	10 663	6 185	9 962	16 029 692	47 367	80 811	9 982	185	3 297
juni	17 056	11 417	10 078	6 884	8 833	16 038 525	48 137	79 592	11 679	161	3 119
juli	17 948	11 180	12 168	8 431	10 505	16 049 030	57 527	83 643	7 571	201	3 192
augustus	17 729	11 104	14 605	7 954	13 276	16 062 306	63 229	80 687	10 371	269	3 020
september	17 151	10 703	13 076	6 440	13 084	16 075 390	52 687	73 473	10 542	364	2 979
oktober	17 608	11 517	12 300	7 160	11 231	16 086 621	55 940	85 987	6 116	480	3 503
november	16 367	11 384	10 358	6 160	9 181	16 095 802	50 751	83 240	4 183	528	3 101
december	16 546	12 589	7 264	6 490	7 599	16 103 401	45 954	77 438	4 159	480	2 363
2002											
januari	17 176	13 970	10 957	7 640	6 523	16 109 924	56 698	90 129	3 970	597	3 082
februari	15 574	11 709	9 502	5 805	7 562	16 117 486	46 875	76 162	5 068	604	2 881
maart	16 937	13 450	9 398	7 310	5 575	16 123 061	52 142	79 988	4 593	665	2 881
april	16 402	12 405	9 760	8 121	5 636	16 128 697	48 269	86 315	6 241	646	2 738

¹⁾ Inclusief saldo administratieve correcties.²⁾ Inclusief het verschil tussen het officieel vastgestelde en het berekende inwonertal (overige correcties).

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 2
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)

	Eerste kinderen	Tweede kinderen	Derde kinderen	Vierde of volgende kinderen	Totaal	w.o. buitenechtelijk	
						totaal	w.o. eerste kinderen
1997	89 322	68 173	24 238	10 710	192 443	36 863	23 410
1998	93 876	69 877	24 970	10 685	199 408	41 439	26 691
1999	93 815	71 289	24 840	10 501	200 445	45 592	29 165
2000	95 972	74 014	25 685	10 948	206 619	51 539	32 365
2001	94 508	73 406	24 813	10 412	203 139	56 198	35 522
januari	8 170	6 165	2 086	928	17 349	4 702	3 061
februari	7 174	5 498	1 837	825	15 334	4 212	2 733
maart	7 685	6 152	2 137	864	16 838	4 413	2 756
april	7 066	5 768	2 020	823	15 677	4 238	2 675
mei	7 813	6 548	2 233	942	17 536	4 651	2 852
juni	7 830	6 233	2 090	903	17 056	4 590	2 850
juli	8 425	6 524	2 140	859	17 948	5 021	3 177
augustus	8 291	6 347	2 200	891	17 729	4 825	3 085
september	8 133	6 197	1 989	832	17 151	4 745	2 998
oktober	8 254	6 321	2 127	906	17 608	4 981	3 181
november	7 779	5 850	1 921	817	16 367	4 751	3 021
december	7 888	5 803	2 033	822	16 546	5 069	3 133
2002							
januari	7 958	6 276	2 093	849	17 176	4 798	2 963
februari	7 153	5 667	1 899	855	15 574	4 500	2 836
maart	7 526	6 369	2 206	836	16 937	4 814	2 939
april	7 122	6 246	2 190	844	16 402	4 514	2 681

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 3
Overledenen naar leeftijd en geslacht

	0–19 jaar		20–39 jaar		40–59 jaar		60–79 jaar		80–89 jaar		90+ jaar		Totaal		w.o. beneden 1 jaar ¹⁾	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
1997	1 016	724	2 026	1 151	8 187	5 421	32 890	21 785	18 425	25 864	4 699	13 595	67 243	68 540	541	427
1998	1 103	692	1 901	1 035	8 340	5 520	33 343	21 962	18 598	26 028	4 924	14 036	68 209	69 273	613	422
1999	1 055	785	1 937	1 128	8 570	5 787	33 416	22 608	18 716	26 452	5 178	14 855	68 872	71 615	563	485
2000	999	761	1 740	1 006	8 204	5 552	30 974	20 245	20 619	26 733	6 237	17 457	68 773	71 754	582	477
2001	1 096	764	1 820	1 042	8 749	5 987	32 143	22 059	19 369	27 041	5 091	15 109	68 268	72 002	613	473
januari	113	83	173	98	744	524	2 766	2 007	1 842	2 594	541	1 612	6 179	6 918	58	45
februari	96	57	123	74	630	443	2 521	1 703	1 586	2 107	469	1 299	5 425	5 683	49	39
maart	88	63	143	87	779	546	2 939	1 903	1 723	2 416	513	1 366	6 185	6 381	50	44
april	84	48	142	89	709	475	2 677	1 769	1 684	2 194	449	1 233	5 745	5 808	45	29
mei	95	67	151	96	774	513	2 818	1 783	1 665	2 320	442	1 328	5 945	6 107	54	49
juni	92	68	152	83	690	487	2 684	1 737	1 523	2 242	433	1 226	5 574	5 843	52	42
juli	99	65	154	76	638	456	2 575	1 748	1 541	2 196	375	1 257	5 382	5 798	59	35
augustus	89	75	134	91	787	492	2 463	1 771	1 484	2 144	373	1 201	5 330	5 774	45	45
september	80	56	165	83	725	522	2 401	1 785	1 429	2 046	328	1 083	5 128	5 575	49	37
oktober	89	69	178	82	749	540	2 652	1 881	1 587	2 164	402	1 124	5 657	5 860	50	47
november	83	55	174	79	720	482	2 693	1 855	1 582	2 183	352	1 126	5 604	5 780	49	25
december	88	58	131	104	804	507	2 954	2 117	1 723	2 435	414	1 254	6 114	6 475	53	36
2002																
januari	97	64	146	90	808	559	2 986	2 130	2 036	2 725	611	1 718	6 684	7 286	51	34
februari	76	80	151	91	640	502	2 587	1 690	1 702	2 287	507	1 396	5 663	6 046	45	50
maart	88	61	156	97	751	539	2 914	2 066	1 950	2 705	515	1 608	6 374	7 076	57	39
april	82	59	162	96	734	516	2 897	1 833	1 816	2 335	450	1 425	6 141	6 264	46	37

¹⁾ Leeftijd op de laatste verjaardag.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 4
Buitenlandse migratie naar geboorteland

	Totaal ¹⁾	Werelddelen					Landen						
		Europa	Amerika	Azië	Afrika	Oceanië	EU-landen					Afghani- nistan	China
							Nederland	België	BR Duitsland	Verenigd Koninkrijk	Overige EU-landen		
Immigratie ²⁾													
1997	109 860	56 719	15 736	22 016	14 527	862	22 715	2 244	5 548	4 454	7 533	3 664	1 788
1998	122 407	60 679	20 492	24 080	16 027	1 039	25 984	2 336	5 465	4 469	8 145	3 929	1 940
1999	119 151	61 522	19 946	21 557	14 921	1 204	24 974	2 360	5 193	4 780	8 523	5 506	1 850
2000	132 850	66 921	22 428	24 340	17 823	1 338	23 817	2 244	5 150	5 564	8 843	4 610	2 632
2001	132 790	65 524	20 255	24 874	20 679	1 455	23 173	2 086	5 086	5 505	8 827	4 437	3 631
januari	11 770	6 108	1 730	2 056	1 746	130	2 208	216	448	499	840	409	193
februari	10 205	4 962	1 335	2 088	1 720	99	1 473	150	380	413	725	405	247
maart	10 586	5 204	1 491	2 109	1 676	105	1 631	141	372	461	711	421	261
april	9 717	4 668	1 285	1 919	1 712	133	1 560	129	364	428	542	375	321
mei	10 663	5 102	1 438	2 176	1 790	157	1 717	164	398	448	690	439	252
juni	10 078	4 935	1 566	1 955	1 506	116	1 958	149	372	413	562	435	199
juli	12 168	5 923	2 436	2 140	1 550	119	2 847	176	427	443	621	430	271
augustus	14 605	7 197	3 046	2 323	1 892	147	2 881	255	556	664	895	344	346
september	13 076	6 489	2 011	2 535	1 926	114	1 983	199	602	553	1 094	283	550
oktober	12 300	6 236	1 551	2 306	2 083	124	1 966	215	528	531	958	356	416
november	10 358	5 112	1 306	1 983	1 823	134	1 617	162	373	410	755	313	363
december	7 264	3 588	1 060	1 284	1 255	77	1 332	130	266	242	434	227	212
2002													
januari	10 957	5 515	1 483	2 004	1 835	120	2 035	217	412	394	762	367	266
februari	9 502	4 802	1 300	1 550	1 713	135	1 499	168	336	383	741	250	226
maart	9 398	4 723	1 243	1 616	1 681	135	1 539	177	416	391	687	243	260
april	9 760	4 606	1 323	1 795	1 933	103	1 492	149	378	347	591	270	292
Emigratie (inclusief saldo administratieve correcties)													
1997	81 973	58 535	9 701	6 889	6 089	774	37 849	1 293	4 336	3 748	5 249	56	592
1998	79 289	56 709	8 953	7 059	5 827	717	35 778	1 371	4 321	3 971	5 643	109	532
1999	78 779	55 853	9 055	7 054	5 997	818	35 785	1 331	4 119	3 643	5 627	204	544
2000	78 977	57 041	8 333	6 834	5 935	834	37 414	1 375	3 980	3 353	5 757	214	502
2001	82 201	58 643	8 632	7 195	6 873	857	39 214	1 410	3 853	3 085	5 754	266	534
januari	7 913	5 462	921	666	779	85	3 826	141	283	243	445	39	77
februari	5 770	4 172	477	487	566	68	2 635	101	290	218	469	20	30
maart	7 215	5 009	747	743	655	60	3 429	115	276	276	438	16	50
april	5 599	4 129	521	477	426	46	2 836	86	310	204	362	25	28
mei	6 185	4 376	643	598	513	55	2 770	113	300	266	482	29	43
juni	6 884	4 798	909	557	548	72	3 101	111	315	254	549	17	47
juli	8 431	6 267	893	632	557	82	4 104	147	419	364	783	32	50
augustus	7 954	5 857	783	621	616	77	4 031	148	375	284	558	20	40
september	6 440	4 728	612	532	486	82	3 190	116	297	257	441	—4	39
oktober	7 160	4 970	711	748	658	73	3 318	117	356	235	449	32	55
november	6 160	4 255	727	559	540	79	2 918	118	286	234	334	25	29
december	6 490	4 620	688	575	529	78	3 056	97	346	250	444	15	46
2002													
januari	7 640	5 207	818	849	670	97	3 589	121	355	283	443	32	73
februari	5 805	4 149	695	476	420	64	2 758	113	261	214	384	23	31
maart	7 310	5 060	732	794	659	65	3 257	114	340	328	502	32	57
april	8 121	5 505	932	814	782	86	3 601	120	360	275	559	20	58

¹⁾ Inclusief geboorteland onbekend.

²⁾ Inclusief in Nederlandse asielzoekerscentra geboren kinderen.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Egypte	Irak	Iran	Japan	Marokko	Nederlandse Antillen + Aruba	Somalië	Suriname	Turkije	VS van Amerika	Voormalig Joegoslavië	Voomalige Sovjet-Unie	Zuid-Afrika
826	6 130	1 689	1 293	4 894	4 751	1 644	3 555	6 291	3 151	1 818	2 162	1 051
859	7 368	1 139	1 228	5 531	7 588	1 385	4 603	5 459	3 408	1 682	2 656	1 688
671	3 346	1 144	1 293	4 670	8 813	1 668	3 205	4 817	3 488	4 133	2 975	1 333
571	4 445	1 733	1 298	4 482	10 167	2 181	3 601	5 393	3 538	4 780	6 104	1 331
623	3 093	2 131	1 310	5 230	8 267	1 718	3 565	5 967	3 205	3 196	6 125	1 407
46	378	182	67	462	667	148	290	549	294	341	495	170
60	371	171	89	452	455	180	265	481	207	318	496	128
43	365	202	83	358	531	214	273	480	228	310	651	134
47	237	146	112	487	472	133	259	450	204	318	544	106
46	298	169	143	560	526	161	302	518	225	263	436	119
64	215	179	144	372	695	135	247	411	244	227	474	111
66	215	179	137	292	1 313	154	372	371	321	251	442	109
71	255	175	141	605	1 591	123	345	671	460	215	479	107
62	197	184	129	513	756	160	380	627	331	239	529	112
43	218	220	105	488	526	134	319	528	237	298	663	142
47	215	185	91	395	404	112	283	521	255	233	565	98
28	129	139	69	246	331	64	230	360	199	183	351	71
62	195	210	84	426	461	110	286	482	328	213	514	113
52	169	157	68	355	318	125	235	476	289	208	520	124
52	163	137	84	382	386	73	237	503	202	184	383	105
35	187	128	120	484	388	102	311	539	214	193	467	81
502	257	465	1 246	1 711	2 905	771	2 228	2 637	2 494	1 122	538	647
373	373	349	1 137	1 466	2 385	846	1 791	2 210	2 544	774	596	815
335	720	339	1 237	1 432	2 646	1 286	1 630	1 860	2 557	938	493	816
270	633	318	1 155	1 105	2 443	1 829	1 273	1 158	2 489	1 263	667	680
199	906	388	1 136	1 093	2 895	2 436	1 135	1 278	2 512	1 122	717	701
26	77	33	61	95	284	215	151	164	265	136	65	84
16	85	21	49	51	165	272	46	80	155	107	53	54
23	58	32	246	124	263	216	162	118	172	150	51	48
14	34	24	89	42	168	169	55	79	160	76	36	42
11	66	33	100	107	223	147	87	117	173	86	69	59
20	65	48	94	129	268	194	95	129	305	77	84	45
7	68	18	111	96	270	195	53	97	354	82	52	82
14	79	26	98	117	244	276	83	106	254	101	59	62
11	72	26	83	60	248	182	65	88	143	54	58	52
11	124	60	83	109	255	276	144	125	157	87	54	51
19	75	35	52	84	273	151	115	80	172	90	70	48
27	103	32	70	79	234	143	79	95	202	76	66	74
29	135	51	105	102	306	204	131	107	188	71	57	92
-2	116	29	69	63	291	219	83	91	182	93	60	37
35	173	27	169	107	250	237	136	122	146	110	83	69
18	155	34	175	163	340	242	193	154	219	138	97	70

Tabel 5
Asielaanvragen naar land van nationaliteit

	Totaal	w.o.											
		Afghanistan	Angola	Bosnië-Herzegovina	China	Guinee	Irak	Iran	Servië en Montenegro	Sierra Leone	Somalië	Sri Lanka	Turkije
1997	34 443	5 920	373	1 968	1 158	120	9 641	1 253	1 652	390	1 280	1 497	1 135
1998	45 217	7 118	608	3 769	916	338	8 300	1 680	4 288	482	2 775	1 049	1 222
1999	42 729	4 400	1 585	1 169	1 246	526	3 703	1 527	7 125	1 280	2 731	856	1 490
2000	43 559	5 032	2 181	1 637	1 393		2 747	2 530	3 813	2 004	2 095	972	2 246
2001	32 579	3 627	4 113	1 026	706	1 467	1 329	1 522	913	2 410	1 100	682	1 400
januari	3 697	342	350	211	96	161	214	310	106	207	135	76	174
februari	2 805	254	195	191	86	140	139	172	59	204	85	42	154
maart	3 086	358	353	139	59	139	171	125	106	218	103	57	152
april	2 781	263	291	88	79	157	97	124	81	216	98	72	131
mei	2 549	298	342	106	38	117	85	98	102	135	89	49	141
juni	2 219	262	257	68	45	121	94	92	52	170	75	56	100
juli	2 475	255	340	58	63	121	94	108	84	205	77	57	92
augustus	2 462	274	386	30	41	119	105	62	58	178	83	44	87
september	2 551	323	365	49	45	106	75	104	89	150	110	31	103
oktober	3 401	470	556	44	57	148	105	140	91	247	122	91	119
november	2 399	242	443	24	55	80	71	89	42	229	73	54	78
december	2 154	286	235	18	42	58	79	98	43	251	50	53	69
2002													
januari	2 377	196	295	17	54	84	79	94	56	232	61	49	91
februari	1 972	141	273	36	46	55	100	71	41	188	35	37	76
maart	1 950	137	282	8	60	53	53	73	58	239	44	28	52
april	1 767	111	256	15	59	36	69	68	47	186	50	29	54

Bron: Ministerie van Justitie.

Inhoudsopgave juni 1997–juni 2002

	Aflevering	Bladzijde
--	------------	-----------

1. BEVOLKINGSSTRUCTUUR EN -ONTWIKKELING

Artikelen

– Demografie van Nederland 1996	november	1997	6–22
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1997	december	1997	4
– Meer dan duizend mensen van honderd jaar of ouder	december	1997	6– 8
– Bevolkingsontwikkeling in 1997: stijging bevolkingsgroei	maart	1998	8–13
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1998	september	1998	6
– Demografie van Nederland 1997	december	1998	8–24
– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart	1999	6
– Demografische ontwikkelingen en collectieve uitgaven	maart	1999	9–12
– Bevolkingsgroei 1998: veel geboorten, veel immigranten	maart	1999	13–19
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie in de jaren negentig	september	1999	6
– Hoeveel mensen maken voor de tweede keer een eeuwwisseling mee?	november	1999	10–11
– Bevolkingsontwikkeling 1900–2100	december	1999	9–16
– Dutch population statistics based on population register data	februari	2000	9–15
– Demografie van Nederland 1999	maart	2000	9–33
– Geregistreerd partnerschap en burgerlijke staat: toepassing in de bevolkingsstatistieken	mei	2000	10–13
– Caleidoscoop van de moderne levensloop	juni	2000	10–17
– Bevolkingsstatistieken in Statline	april	2001	4– 6
– Zestien miljoen inwoners	april	2001	7
– Bevolkingsgroei blijft hoog	juli	2001	4– 6
– Oorzaken van de vergrijzing in de afgelopen vijftig jaar	juni	2002	9–12

Jaarcijfers

– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1997	augustus	1997	17–20
– Demografische kerncijfers, 1985–1996	september	1997	13–18
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1998	augustus	1998	21–24
– Demografische kerncijfers, 1990–1997	december	1998	53–58
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1999	juni	1999	29–32
– Demografische kerncijfers, 1990–1998	januari	2000	29–34
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 2000	augustus	2000	19–22
– Demografische kerncijfers, 1990–1999	januari	2001	26–30
– Bevolkingsstatistieken in Statline	mei	2001	41–42
– Bevolking naar leeftijd, burgerlijke staat en geslacht, 1 januari 2001	september	2001	25–28

2. BEVOLKING NAAR REGIO

Artikelen

– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari	1998	6
– Regionale verschillen in bevolking	maart	1998	14–25

Jaarcijfers

– Leefijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1997	december	1997	40–47
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	december	1997	48–66
– Bevolking per gemeente naar provincie, 1 januari 1998	januari	1998	20–24
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per provincie en landsdeel	februari	1998	12–15
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar stedelijkheid gemeenten	februari	1998	16–17
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar inwonertal	februari	1998	18–25
– Demografische cijfers per provincie, 1992–1997	april	1998	19–31
– Leefijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1998	juli	1998	27–35
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1998	december	1998	59–77
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per provincie en landsdeel	december	1998	78–81

	Aflevering	Bladzijde
--	------------	-----------

– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar stedelijkheid gemeenten	december	1998	82– 83
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar inwonertal	december	1998	84– 91
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 1999	januari	1999	20– 24
– Demografische cijfers per provincie, 1993–1998	april	1999	41– 54
– Leefijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1999	juli	1999	19– 26
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2000 (berekende cijfers)	januari	2000	35– 39
– Demografische cijfers per provincie, 1994–1999	februari	2000	29– 42
– Stand van de bevolking op 1 januari 1999 en loop van de bevolking in 1998, regionale cijfers	februari	2000	43– 55
– Leefijdsopbouw per gemeente, 1 januari 2000	november	2000	35– 43
– Demografische cijfers per provincie, 1995–2000	januari	2001	31– 42
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2001 (berekende cijfers)	januari	2001	43– 47
– Stand van de bevolking op 1 januari 2000 en loop van de bevolking in 1999, regionale cijfers	januari	2001	48– 59

3. BEVOLKING NAAR NATIONALITEIT EN GEBOORTELAND

Artikelen

– Eerste en tweede generatie Turken en Marokkanen naar leeftijd en nationaliteit, 1996	juli	1997	4
– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus	1997	4
– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari	1998	6
– Antillianen en Arubanen naar jaar van laatste vestiging, leeftijd bij laatste vestiging en verband tussen huwelijk en vestiging	mei	1998	6
– Chinezen in Nederland, 1 januari 1997	mei	1998	8– 11
– Personen met dubbele nationaliteit	april	1999	6
– Allochtonen in Nederland: vijf grote groepen	april	1999	9– 19
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli	1999	6
– Allochtonen in Nederland: vluchtelingen en asielzoekers	juli	1999	10– 18
– Allochtonen in Nederland: westers/niet-westers, 1999	november	1999	6– 7
– Joegoslaven in Nederland, 1 januari 1999	februari	2000	6
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart	2000	34– 43
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei	2000	6– 7
– Aantallen allochtonen volgens verschillende definities	mei	2000	14– 17
– Main trends in the labour force in the European Union	oktober	2000	9– 16
– Niet-westerse derde generatie, een eerste verkenning	juni	2001	16– 19
– Spreiding van niet-westerse allochtonen over Nederland	juni	2001	20– 23
– Klein deel van asielzoekers ingeschreven in GBA	september	2001	4– 7
– Inwonende Turkse en Marokkaanse jongeren	september	2001	8– 9
– Verdubbeling van het aantal allochtonen in de afgelopen kwart eeuw	september	2001	12– 16
– Schattingsmethode voor de allochtone bevolking in de afgelopen kwart eeuw	september	2001	17– 22
– Allochtonen, een jonge en groeiende bevolkingsgroep	november	2001	11– 15
– Relatie- en gezinsvorming van allochtonen	november	2001	16– 21
– Gehuwde allochtonen en hun partner	november	2001	22– 25
– Eerste generatie Molukkers in Nederland	december	2001	28– 30
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari	2002	27– 31
– Illigalen in Nederland	maart	2002	21
– Demografische ontwikkeling van de Molukse bevolkingsgroep in Nederland	juni	2002	13– 17

Jaarcijfers

– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, 1 januari 1997	december	1997	67– 75
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, per provincie en in de vier grote gemeenten, 1 januari 1997	december	1997	76– 88
– Bevolking per gemeente naar geboorteland resp. Geboorteland ouders, 1 januari 1997	december	1997	89–107
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1997	december	1997	108–116

Inhoudsopgave juni 1997–juni 2002

	Aflevering	Bladzijde
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1997	maart 1998	26– 33
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	34– 45
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	46– 54
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	juni 1998	17– 28
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1998	oktober 1998	28– 35
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1998	november 1998	24– 31
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeente, 1 januari 1998	november 1998	32– 44
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1998	november 1998	45– 52
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig Postcodegebied, 1 januari 1998	april 1999	55– 66
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1999	augustus 1999	15– 23
– Allochtonen, 1 januari 1999	december 1999	48–115
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1999	juli 2000	16– 43
– Allochtonen, 1 januari 2000	september 2000	22– 85
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 2000	november 2000	44– 71
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 2000	december 2000	13– 21
– Allochtonen in Nederland, 1 januari 2001	september 2001	29– 36
4. GEBOORTE		
<i>Artikelen</i>		
– Buitenechtelijke vruchtbaarheid naar geboorteland van de moeder	juni 1997	6– 11
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus 1997	10
– Achtergronden van vruchtbaarheids-ontwikkelingen	oktober 1997	12– 24
– Geboortevruchtbaarheid en consumenten-vertrouwen: een econometrische analyse	november 1997	23– 27
– Veel vrouwen kampen met vruchtbaarheids-problemen	februari 1998	6– 7
– Kenmerken van moeders bij geboorte van het eerste kind	maart 1998	6
– Sterke daling aantal tienermoeders	mei 1998	12– 13
– Vruchtbaarheid van in het buitenland geboren vrouwen	juli 1998	8– 10
– Geboortenregeling 1998	december 1998	25– 29
– Echte en buitenechtelijke levendgeborenen, 1960–1999	januari 1999	6
– Fertility of foreign-born women in the Netherlands	november 1999	12– 14
– TFR naar leeftijd en geboorteland, 1990–1998	december 1999	6
– Afstel door uitstel: (kinder)loos alarm?	januari 2000	9– 22
– Aantal tienermoeders toch weer gestegen	januari 2000	23– 25
– Sex-ratio, Nederlanders en allochtonen	maart 2000	6
– Krijgen allochtonen vrouwen van de tweede generatie minder kinderen dan de moeder	oktober 2000	17– 24
– Vruchtbaarheid van allochtonen vrouwen	november 2000	9– 11
– Allochtone moeders in Nederland	november 2000	12– 21
– Kinderen krijgen over de landsgrenzen heen	november 2000	22– 26
– Jonge moeders zijn steeds ouder	november 2000	27– 31
– Werkende moeders in de komende twintig jaar	november 2000	32– 34
– Aantal tienermoeders weer toegenomen	februari 2001	4– 5
– Steeds meer kinderen buiten het huwelijk geboren	maart 2001	4– 5
– Een kind of uit elkaar	maart 2001	6– 11
– Laat getrouwd, snel een kind	juli 2001	7– 9
– Buitenechtelijke geboorten in Nederland en Europa: traditie of transitie?	oktober 2001	4– 7
– Keuze voor het kindertal: zo moeder, zo dochter	februari 2002	4– 6
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27– 31
<i>Jaarcijfers</i>		
– Geboorte, 1992–1996	november 1997	28– 38
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	25– 34
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1996	februari 1998	26– 34
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	25– 33
– Geboorte, 1993–1997	februari 1999	15– 24
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1997	maart 1999	20– 28

	Aflevering	Bladzijde
– Geboorte, 1994–1998	november 1999	35–44
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1998	februari 2000	56–64
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	24–33
– Geboorte, 1995–1999	oktober 2000	25–34
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1999	november 2000	72–80
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	22–31
– Geboorte, 1996–2000	november 2001	34–36

5. STERFTE EN LEVENSVERWACHTING

Artikelen

– Sterfte in relatie tot warmte, kou en griep	november 1997	4
– Periode-overlevingstafels naar geslacht en leeftijd, 1991–1995	januari 1998	8–13
– Veel sterfgevallen in maart en april 1998	augustus 1998	8– 9
– Seizoenspatronen in de sterfte	mei 1999	6
– Ruim 2000 extra overledenen in januari 2000	april 2000	9–10
– Zelfdoding in Nederland	april 2000	11–16
– Sterfte in de jaren negentig	februari 2001	6– 9
– Voeding en sterfte	augustus 2001	6– 9
– Effecten van sociaal-economische status van kleine, middelgrote en grote geografische eenheden op de sterfte	november 2001	4–10
– Dodelijke verkeersslachtoffers in 2000	november 2001	26–30
– Welvaartsongelijkheid in de jaarlijkse sterfte	februari 2002	25–26
– Sociaal-economische status indicator op postcodeniveau	februari 2002	32–35
– Hogere zuigelingensterfte in minder wel-varende gebieden en onder niet-westerse allochtonen in Nederland	maart 2002	4– 6
– De lijst van belangrijke doodsoorzaken nader bekeken	maart 2002	7–13
– Overlevenden per generatie	maart 2002	14–16
– Slachtoffers van moord en doodslag: vooral jonge mannen in de grote steden	april 2002	4– 7
– Sterfte door privé-ongevallen: vooral dodelijke valpartijen	mei 2002	7– 9
– Sterftequotiënten per generatie	mei 2002	10–12
– Gehuwden leven het langst	juni 2002	4– 8

Jaarcijfers

– Sterfte, 1992–1996	november 1997	39–45
– Overlevingstafels, 1996 en 1992–1996	november 1997	46–50
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	35–43
– Doodgeborenen, 1995 en 1996	februari 1998	35–36
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	34–42
– Sterfte, 1993–1997	februari 1999	25–31
– Overlevingstafels, 1997 en 1993–1997	maart 1999	29–33
– Doodgeborenen, 1997	maart 1999	34
– Overlevingstafels, 1998 en 1994–1998	september 1999	19–23
– Sterfte, 1994–1998	november 1999	45–53
– Doodgeborenen, 1998	november 1999	54–55
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	34–42
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1998	april 2000	58–63
– Doodgeborenen, 1999	oktober 2000	35–36
– Sterfte, 1995–1999	oktober 2000	37–44
– Overlevingstafels, 1999 en 1995–1999	november 2000	81–85
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	32–40
– Sterfte, 1996–2000	november 2001	37–39
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1999 en 2000	maart 2002	25–31

6. BINNENLANDSE MIGRATIE EN VERHUIZINGEN

Artikelen

– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus 1997	4
– Verhuizingen naar leeftijd, gezinsverband en periode van het jaar 1995–1997	oktober 1998	6
– Twintigers verhuizen het verst en het vaakst	december 1998	30–35
– Verhuizingen in de vier grote steden, 1997	mei 1999	9–17
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart 2000	34–43

Jaarcijfers

– Binnenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	35–40
– Verhuizingen in Nederland, 1992–1996	oktober 1997	41–44
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	44–53
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1997	september 1998	25–28
– Binnenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	29–34
– Verhuizingen in Nederland, 1993–1997	september 1998	35–38
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	43–51
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1998	september 1999	24–33

Inhoudsopgave juni 1997–juni 2002

	Aflevering	Bladzijde
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1996–1998	oktober 1999	37– 40
– Binnenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	41– 46
– Verhuizingen in Nederland, 1994–1998	oktober 1999	47– 50
– Binnenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	23– 28
– Verhuizingen in Nederland, 1995–1999	augustus 2000	29– 32
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	41– 50
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1999	januari 2001	60– 62
– Verhuizingen in Nederland, 1996–2000	december 2001	38

7. BUITENLANDSE MIGRATIE

Artikelen

– Daling aantal asielverzoeken zet door in 1996	juni 1997	12– 18
– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14– 16
– Kenmerken van naar België emigrerende personen	april 1998	6
– Welk effect heeft het immigratiebeleid?	augustus 1998	10– 12
– Gezinshereniging en gezinsvorming onder asielmigranten	september 1998	8– 16
– Immi- en emigratie naar België en Duitsland, 1980–1996	oktober 1998	4
– Asielverzoeken, 1993–1997	november 1998	6
– Immigratie en asielaanvragen, 1996–1998	februari 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Buitenlandse migratie van Nederlanders met geboorteland Nederlandse Antillen of Aruba naar geslacht en leeftijd, 1986–1999	januari 2000	6
– Migratie en vergrijzing in de 21 ^e eeuw	februari 2000	24– 28
– Immigratie van geëmigreerde Nederlanders	april 2000	6
– De nieuwe gastarbeider: manager uit de VS of informaticus uit India	september 2000	9– 12
– Waarom komen immigranten naar Nederland?	januari 2001	4– 7
– Gezinshereniging van asielemigranten nog gering	januari 2001	8– 14
– Asielverzoeken en inwilligingen in Europa	april 2001	8– 11
– Immigratie stijgt verder in de eerste helft 2001	augustus 2001	4– 5
– Klein deel van asielzoekers ingeschreven in GBA	september 2001	4– 7
– Iets meer asielverzoeken in de Europese Unie	januari 2002	13– 14
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27– 31

Jaarcijfers

– Asielverzoeken, 1992–1996	augustus 1997	21– 24
– Buitenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	45– 52
– Administratieve correcties, 1992–1996	oktober 1997	53– 56
– Buitenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	39– 48
– Administratieve correcties, 1993–1997	september 1998	49– 52
– Asielverzoeken, 1993–1997	oktober 1998	36– 40
– Buitenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	51– 60
– Administratieve correcties, 1994–1998	oktober 1999	61– 64
– Asielverzoeken, 1994–1998	december 1999	116–120
– Buitenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	33– 42
– Administratieve correcties, 1995–1999	augustus 2000	43– 46
– Buitenlandse migratie, 1996–2000	december 2001	39– 42
– Asielverzoeken, 1996–2000	januari 2002	18

8. HUWELIJKSSLUITING, RELATIEVORMING EN -ONTBINDING

Artikelen

– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
– Eerste huwelijken, naar generatie, kalenderjaar, leeftijdsgroep en geslacht, 1950–1996	januari 1998	6
– Geregistreerd partnerschap naar leeftijd, eerste maanden 1998	juli 1998	6
– Hertrouwende weduwen en weduwnaars, 1950–1997	augustus 1998	6
– Naar geboorteland gemengde huwelijken	augustus 1998	13– 15
– Belangstelling voor geregistreerd partnerschap groter dan verwacht	oktober 1998	8– 10
– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8– 16
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Huwelijk en geregistreerd partnerschap, 1998	oktober 1999	6
– Verschillen in echtscheidingscijfers tussen Nederlandse gemeenten: een verklaring vanuit sociologisch en demografisch perspectief	november 1999	15– 24
– Cross-cultural marriages	december 1999	17– 20

	Aflevering	Bladzijde
– Glad to live alone or happier together	februari 2000	16– 23
– Weer samenwonen na scheiding of verweduwing	februari 2001	17– 20
– Steeds meer kinderen buiten het huwelijk geboren	maart 2001	4– 5
– Een kind of uit elkaar	maart 2001	6– 11
– Traditionele en moderne huwelijken	maart 2001	12– 13
– Trouwen vanuit het ouderlijk huis	juni 2001	13– 15
– Laat getrouwd, snel een kind	juli 2001	7– 9
– Trouwen op een bijzondere dag	september 2001	10– 11
– Tweeduizend homohuwelijken in eerste halfjaar	december 2001	26– 27
– Ex-samenwoners	maart 2002	17– 20
– Gehudnen leven het langst	juni 2000	4– 8

Jaarcijfers

– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1994–1995	juni 1997	28– 59
– Huwelijksluitingen, 1992–1996	november 1997	51– 56
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1992–1996	november 1997	57– 58
– Echtscheidingen, 1992–1996	november 1997	59– 66
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	54– 70
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	52– 65
– Huwelijksluitingen, 1993–1997	februari 1999	32– 38
– Echtscheidingen, 1993–1997	februari 1999	39– 47
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1993–1997	mei 1999	18– 20
– Huwelijksluitingen, 1994–1998	november 1999	56– 62
– Echtscheidingen, 1994–1998	november 1999	63– 72
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	43– 57
– Huwelijksluitingen, 1995–1999	oktober 2000	45– 50
– Echtscheidingen, 1995–1999	oktober 2000	51– 59
– Huwelijksluitingen en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	51– 63
– Huwelijksluiting en partnerschapsregistratie, 1996–2000	oktober 2001	33– 36
– Huwelijksontbinding, 1996–2000	oktober 2001	37– 39

9. WIJZIGINGEN VAN NATIONALITEIT

Artikelen

– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	september 1998	17– 24
– Aantal wijzigingen van nationaliteit sterk toegenomen in de jaren negentig	september 2000	13– 21

Jaarcijfers

– Wijzigingen van nationaliteit, 1996	november 1997	67– 73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	april 1999	67– 73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1998	september 1999	34– 40
– Wijzigingen van nationaliteit, 1999	september 2000	86– 93
– Wijzigingen van nationaliteit, 1996–2000	januari 2002	19

10. HUISHOUDENS EN GEZINNEN

Artikelen

– Vrouwen met een hoog inkomen blijven vaker kinderloos	december 1997	32– 38
– Institutionele huishoudens, 1 januari 1997	mei 1998	14– 17
– Meer vrouwen krijgen maar één kind	november 1998	8– 11
– Relatie- en gezinsvorming in Nederland en Noorwegen	november 1998	12– 23
– Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979; Uitkomsten van het Onderzoek	december 1999	21– 36
– Gezinsvorming 1998	april 2000	17– 23
– Werkende moeders	mei 2000	6– 7
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	juni 2000	6
– Huishoudens, 1960–1998	december 2000	10– 12
– Veranderingen in huishoudenspositie tussen 1988 en 1989	januari 2001	15– 16
– Uit het ouderlijk huis, 1998–2000	februari 2001	10– 12
– Huishoudens 1995–2000: eerste resultaten van de vernieuwde huishoudensstatistiek	februari 2001	13– 16
– Nieuwe huishoudensstatistiek: vergelijking met de oude statistiek	februari 2001	13– 16
– Weer samenwonen na scheiding of verweduwing	februari 2001	17– 20
– Uit huis...en dan	februari 2001	21– 22
– Boemerangkinderen	februari 2001	23
– 'Repartnering': weer samenwonen na een relatieontbinding	februari 2001	28– 30
– De invloed van achtergrondkenmerken op de leefvorm van vrouwen	maart 2001	14– 16
– Ervaringen van kinderen met het ouderlijk gezin	april 2001	12– 14
– Kleine en grote gezinnen	april 2001	16– 20

Inhoudsopgave juni 1997–juni 2002

	Aflevering	Bladzijde
– Niet-westerse allochtonen eerder uit huis dan autochtonen	april 2001	21–22
– Huishoudensprognose 2000–2050: meer ongehuwden, minder gehuwden	mei 2001	4– 7
– Huishoudensprognose 2000–2050: sterke groei aantal eenpersoonshuishoudens	mei 2001	8–11
– Huishoudensprognose 2000–2050: huwelijk blijft populair	mei 2001	12–20
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities	mei 2001	21–28
– Huishoudensprognose 2000–2050: vergelijking met de vorige prognose	mei 2001	29–31
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2000	mei 2001	39–40
– Zelfstandig oud	juni 2001	4– 7
– Het huishoudensprognosemodel	juli 2001	16–20
– Huishoudensprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal huishoudens?	augustus 2001	10–13
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over onzekerheidsmarges	augustus 2001	14–17
– Woningbehoefte in het licht van een veranderde tehuisbevolking	oktober 2001	8–11
– Relatie- en gezinsvorming van allochtonen	november 2001	16–21
– Gehuwde allochtonen en hun partner	november 2001	22–25
– Nationale Huishoudensprognose: sterke verzorging van kleine huishoudens	december 2001	20–25
– De invloed van het ouderlijk gezin op relaties van jongeren	januari 2002	4– 8
– Hoe ontstaan eenouderhuishoudens?	januari 2002	9–10
– Nieuwe samenwoners	februari 2002	7–11
– Ex-samenwoners	maart 2002	17–20
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2001	april 2002	8– 9
– Samenwoners van gelijk geslacht	mei 2002	4– 6
Jaarcijfers		
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1996	juli 1997	30–41
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1996	augustus 1997	25
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1997	januari 1998	71–87
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1997	maart 1998	55–65
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1997	mei 1998	23–34
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1998	oktober 1998	41–57
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1998	oktober 1998	58–67
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1998	juli 1999	27
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1998	november 1999	73–86
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1999	maart 2000	44–54
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1999	maart 2000	55–71
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1999	mei 2000	18
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2000	februari 2001	54–57
– Uitkomsten huishoudensprognose 2000–2050	mei 2001	43–51
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2001	september 2001	37–40
11. PROGNoses EN SCENARIO'S		
Artikelen		
– Drie scenario's van het arbeidsaanbod voor de komende 25 jaar	juni 1997	19–23
– Nationale Huishoudensprognose 1996: sterke groei eenpersoonshuishoudens	juli 1997	6–14
– Vruchtbaarheid: trends en prognose	juli 1997	15–25
– Stijging arbeidsdeelname kan lasten van verzorging beperken	augustus 1997	6– 9
– Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen	augustus 1997	11–16
– Nationale Huishoudensprognose 1996: uitstel van gezinsvorming	september 1997	6–12
– Demografische prognoses en mobiliteit van personen	oktober 1997	6–11
– Population scenarios for the European Economic Area: components of population growth	december 1997	9–16
– Population scenarios for the European Union: regional scenarios	december 1997	17–31
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14–16
– Bevolkingsprognose 1997–2003: meer geboorten	januari 1998	17–19
– Population scenarios for the European Union: regional scenarios (rectification)	februari 1997	11

	Aflevering	Bladzijde
– Kansverdeling van de bevolkingsprognose	april 1998	8–11
– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april 1998	12–18
– De toepassing van demografische prognoses in het volkshuisvestingsbeleid	mei 1998	18–22
– Korte termijn raming van geboorte, sterfte, immi- en emigratie	juni 1998	6
– Analysis and projection of national and regional mortality for countries of the European Economic Area	juni 1998	8–16
– Fertility scenarios for the European Economic Area	juli 1998	11–26
– Schatting van het toekomstige aantal hulpbehoevende ouderen met behulp van een micromodelbevolking	augustus 1998	16–20
– Geboorte, sterfte, migratiesaldo en groei, 1945–2020	december 1998	6
– Household Scenarios for the European Union		
– International migration scenarios for the European Economic Area	december 1998	36–49
– Effect on the economy on international migration flows	december 1998	50–52
– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari 1999	8–19
– Veronderstellingen over het toekomstige aantal asielzoekers	februari 1999	8–14
– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart 1999	6
– Allochtonenprognose 1998–2015	april 1999	20–36
– Relatie tussen demografische prognoses en overheidsbeleid	april 1999	37–40
– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8–16
– Nationale Huishoudensprognose 1998: aantal huishoudens blijft tot 2035 stijgen	juni 1999	17–28
– Labour force scenarios for the European Union	september 1999	9–18
– Stochastische bevolkingsprognose	oktober 1999	10–17
– Onzekerheidsmarges voor geboorte, sterfte en migratie	oktober 1999	18–27
– Kansverdeling van de toekomstige bevolking, 1998–2050	oktober 1999	28–36
– Stochastische huishoudensprognose 1998–2050	november 1999	25–34
– Migratieprognose 1998–2050	december 1999	38–47
– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari 2000	26–28
– Nationale Huishoudensprognose: 'grotere' huishoudens groeien niet meer	juli 2000	10–15
– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen en methodiek	januari 2001	17–21
– Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen	januari 2001	22–25
– Nederland vergriest en ontgroent. Hoe zeker is dat? Resultaten uit de bevolkingsprognose 2000–2050	februari 2001	24–27
– Bevolkingsprognose 2000–2050: kansverdeling van de toekomstige bevolking	februari 2001	31–35
– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarge voor geboorte	februari 2001	36–38
– Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	februari 2001	39–44
– Bevolkingsprognose 2000–2050: waargenomen en toekomstige ontwikkelingen in de vruchtbaarheid	februari 2001	45–53
– Allochtonenprognose 2000–2050: over tien jaar 2 miljoen allochtonen	maart 2001	17–22
– Allochtonenprognose 2000–2050: veronderstellingen over het toekomstige kindertal van allochtone vrouwen	maart 2001	23–30
– Bevolkingsprognose 2000–2050: recente ontwikkelingen in de migratie en veronderstellingen voor de toekomst	maart 2001	31–40
– Bevolkingsprognose 2000–2050: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?	maart 2001	41–46
– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen over de asielmigratie	maart 2001	47–50
– Allochtonenprognose 2000–2050: sterke contrasten tussen westerse allochtonen	april 2001	23–28
– Allochtonenprognose 2000–2050: de toename van het aantal niet-westerse allochtonen nader bekeken	april 2001	29–33
– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarges voor de migratie	april 2001	34–39
– Huishoudensprognose 2000–2050: meer ongehuwden, minder gehuwden	mei 2001	4– 7
– Huishoudensprognose 2000–2050: sterke groei aantal eenpersoonshuishoudens	mei 2001	8–11
– Huishoudensprognose 2000–2050: huwelijk blijft populair	mei 2001	12–20
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities	mei 2001	21–28
– Huishoudensprognose 2000–2050: vergelijking met de vorige prognose	mei 2001	29–31

Inhoudsopgave juni 1997–juni 2002 (slot)

	Aflevering	Bladzijde
– Allochtonenprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal allochtonen?	mei 2001	32– 35
– Allochtonenprognose 2000–2050: onzekerheid van het toekomstige kindertal van allochtone vrouwen	mei 2001	36– 38
– Bevolkingsprognose 2000–2050: prognosemodel voor de sterfte	juli 2001	10– 15
– Het huishoudensprognosemodel	juli 2001	16– 20
– Huishoudensprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal huishoudens?	augustus 2001	10– 13
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over onzekerheidsmarges	augustus 2001	14– 17
– Woningbehoefte in het licht van een veranderende tehuisbevolking	oktober 2001	8– 11
– Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen	oktober 2001	12– 14
– Vijftig jaar bevolkingsprognose: voorspelling van de geboorte	oktober 2001	15– 25
– Bevolkingsprognose 2001–2007: vrijwel in lijn met bevolkingsprognose 2000–2050	december 2001	4– 6
– Vijftig jaar bevolkingsprognoses: voorspelling van migratie	december 2001	7– 19
– Nationale Huishoudensprognose: sterke vergrijzing van kleine huishoudens	december 2001	20– 25
– Vijftig jaar bevolkingsprognose: voorspelling van sterfte	februari 2002	12– 24
– Prognoses van leerlingen- en studenten-aantallen: schattingen van de onzekerheid	april 2002	10– 13
– Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving	april 2002	14– 17
<i>Jaarcijfers</i>		
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1996	juli 1997	42– 50
– Population scenarios for the countries of the European Union: regional scenarios	december 1997	117–125
– Bevolkingsprognose 1997–2003	januari 1998	88– 91
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1997	maart 1998	66– 75
– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari 1999	66– 75
– Allochtonenprognose 1998–2015	april 1999	74– 88
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1998	juni 1999	33– 41
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1999	december 1999	121–130
– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari 2000	40– 42
– Uitkomsten Huishoudensprognose, huishoudens naar grootte, 1998–2050	juli 2000	44– 52
– Bevolkingsprognose 2000–2050	januari 2001	63– 71
– Uitkomsten allochtonenprognose 2000–2050	maart 2001	51– 65
– Uitkomsten huishoudensprognose 2000–2050	mei 2001	43– 51

12. INTERNATIONAAL

Artikelen

- Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie) augustus 1997 10

Jaarcijfers

- Nederland internationaal gezien, 1960–1996 juli 1997 51– 56

13. POLITIEK EN BESTUUR

Artikelen

- Tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen, 13 en 27 november 1996 juni 1997 24– 28
- Uitslagen van de uitgestelde gemeenteraadsverkiezingen van 28 oktober, 18 en 25 november 1998 en tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 1999 augustus 1999 9– 14
- Uitslagen van de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van oktober en november 2000 oktober 2001 26– 30

14. BEVOLKINGSSTATISTIEK DIVERSEN

Artikelen

- Demografie en sociale zekerheid juli 1997 26– 29
- Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen augustus 1997 11– 16
- De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses januari 1998 14– 16
- Demografisch gedrag en opleidingsniveau februari 1998 8– 9
- Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg april 1998 12– 18
- Zelfdoding in Nederland april 2000 11– 16
- Werkende moeders april 2000 17– 23
- Caleidoscoop van de moderne levensloop juni 2000 10– 17
- Leefstijl en demografisch gedrag augustus 2000 9– 18
- Bevolkingsstatistiek in Statline april 2001 4– 6
- Religie in historisch perspectief juni 2001 8– 12
- Woningbehoefte in het licht van een veranderende tehuisbevolking oktober 2001 8– 11
- Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen oktober 2001 12– 14
- Effecten van sociaal-economische status van kleine, middelgrote en grote geografische eenheden op de sterfte november 2001 4– 10
- Dodelijke verkeersslachtoffers in 2000 november 2001 26– 30
- Tijdens de oorlog in Nederland-Indië Prognoses van leerlingen- en studenten-aantallen: schattingen van de onzekerheid januari 2002 11– 12
- Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving april 2002 10– 13
- Onzekerheid van ramingen in een bestuurlijke omgeving april 2002 14– 17

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. StatLine cd-rom.

ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

Wekelijks, ca. 10 blz., € 70,50 per jaar.

ISSN 0166-9680.

INDEX

Het CBS-magazine met een geheel eigen vormgeving. INDEX geeft vanuit de statistische optiek een brede kijk op de vele economische en sociale aspecten van de samenleving. Veel thema's met daarnaast een aantal gevarieerde onderwerpen.

Jaarlijks 10 nummers, ca. 32 blz., € 90,- per jaar.

ISSN 1380-7447. Kengetal A-152.

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde.

Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 212 blz., € 12,93.

ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.

Kennis en economie 2001

Kennis wordt tegenwoordig als de vierde productiefactor gezien naast de traditionele factoren: land, arbeid en kapitaal. In de publicatie Kennis en economie 2001 staan de uitkomsten van de R&D-enquête over 1999 centraal. Naast de vergelijking met Nederlandse gegevens van voorgaande jaren, worden de uitkomsten ook in een internationaal perspectief geplaatst: de cijfers van andere landen binnen de EU en de OESO worden hier ook gepresenteerd.

Jaarlijks, 200 blz., € 28,50.

ISSN 903572955 2. Kengetal K-300.

De digitale economie 2001

Deze nieuwe CBS-publicatie beschrijft de omvang en groei van de binnenlandse ICT-sector. Het gebruik van internet door huishoudens. De activiteiten door het Nederlandse bedrijfsleven op internet en andere elektronische netwerken. Daarnaast worden genoemde ontwikkelingen in Nederland vergeleken met die in de ons omringende landen.

Jaarlijks, 186 blz., € 14,75.

ISSN 1568-2773. Kengetal P-34.

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

Jaarlijks, 248 blz., € 38,57.

ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt de basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

Kwartaal, € 34,- per jaar.

ISSN 1566-3191. Kengetal P-104.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

Maandstatistiek van de prijzen

Maandelijks, ca. 115 blz., € 109,50 per jaar.

ISSN 0166-9486. Kengetal U-2.

Financiële Maandstatistiek

Maandelijks, ca. 50 blz., € 92,50 per jaar.

ISSN 1381-6780. Kengetal O-1.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl/> of direct via: <http://statline.cbs.nl/>.

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt dan StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.

10 keer per jaar, € 85,- per jaar, € 10,70 per exemplaar.

Kengetal: A-159cd.

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.